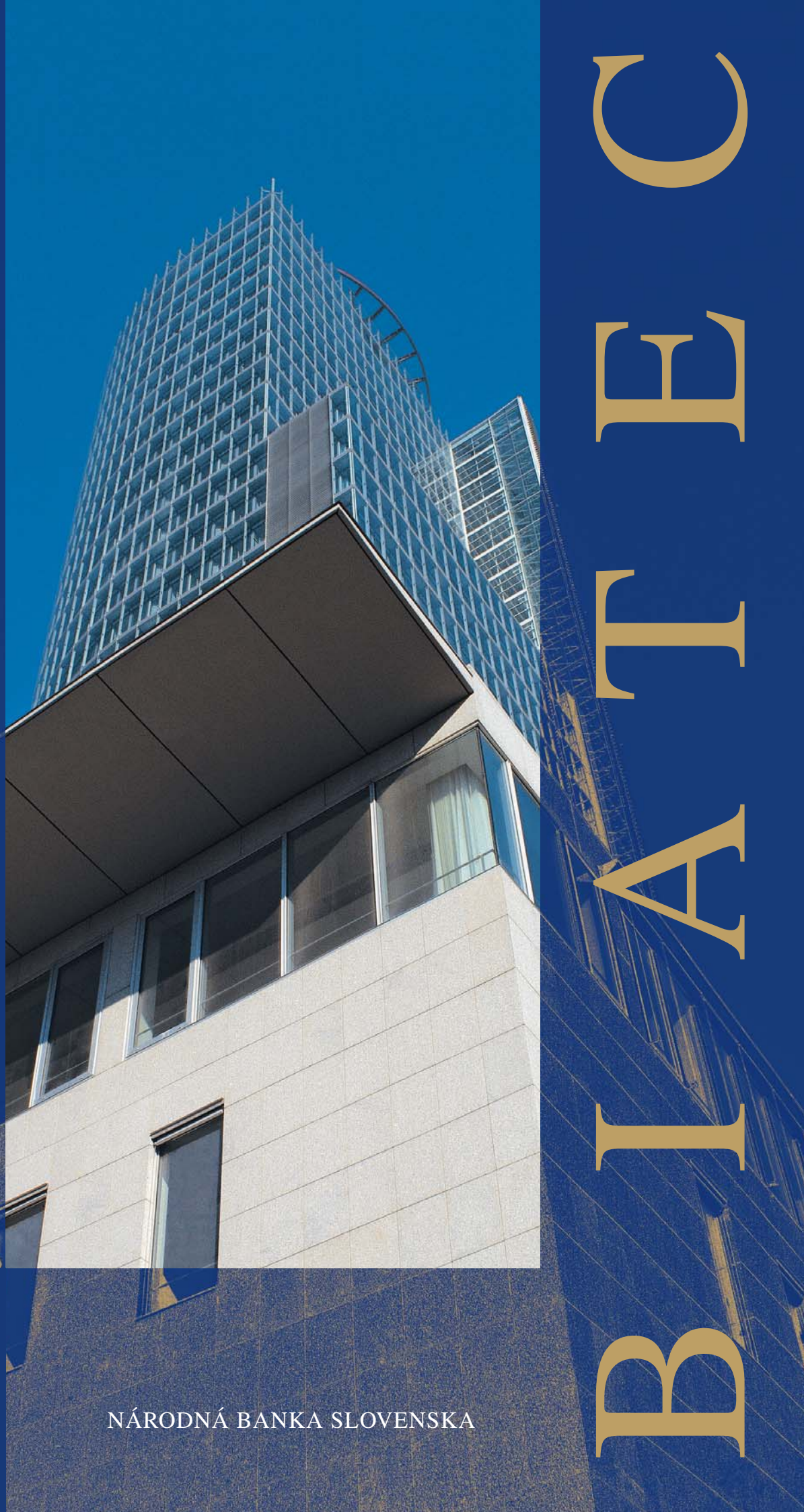

2

Február 2011
Ročník 19

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

C E T A I B

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Európska centrálna banka podporila aj slovenský projekt Dobrý anjel

Európska centrálna banka vyhlásila koncom roka 2009 charitatívnu iniciatívu s cieľom podporiť humanitárne a dobročinné organizácie eurozóny, ktoré pôsobia v sociálnej a humanitárnej sfére. V roku 2010 ECB zamerala svoju iniciatívu na oblasť Health Care for Children and Young People – zdravotná starostlivosť o deti a mládež – a požiadala národné centrálné banky o informácie o projektoch, ktoré sa venujú práve tejto oblasti činnosti.

Foto: Igor Plávka

List, ktorý informuje o výsledkoch charitatívnej iniciatívy Európskej centrálnej banky, prevzal z rúk guvernéra NBS Jozefa Makúcha koncom januára 2011 Igor Brossmann, spoluzakladateľ charitatívnej organizácie Dobrý anjel.

Výkonná rada ECB vlani v decembri rozhodla, že podporí 16 projektov, a to sumou 100 000 eur. Peniaze pochádzajú z remunerácií (mimoriadnych peňažných odmien), honorárov a iných príspevkov členov Výkonnej rady ECB, manažmentu a zamestnancov ECB. Celá suma sa rozdelila medzi vybrané projekty rovnakým dielom.

Jednu šesťnástinu tejto sumy, čiže 6 250 eur, v januári 2011 získala aj slovenská charitatívna organizácia Dobrý anjel. Už vo februári Systém Dobrý anjel tento príspevok do posledného centa odoslal rodinám, ktorým pomáha. Ide o rodiny s deťmi, ktoré sa pre rakovinu alebo inú závažnú chorobu niektorého člena rodiny dostali do finančnej tiesne. Dobrý anjel takýmto rodinám po-

máha už viac ako 4 roky. V súčasnosti má 85 tisíc Dobrých anjelov, pravidelných darcov, ktorí každý mesiac posielajú svoje finančné príspevky. Vďaka nim pomáha Systém Dobrý anjel už viac ako 2 800 rodinám. Rovným dielom medzi ne rozdeľuje vyše 280 tisíc eur mesačne. Každá rodina tak pravidelne dostáva mesačne okolo 100 eur, ktoré najčastejšie používa na zaplatenie nevyhnutých výdavkov na bývanie či stravu, peniaze pomáhajú rodinám hradiť cestovné náklady na vyšetrenia či za hospitalizovaným dieťaťom v nemocnici – často stovky kilometrov od domova. Vďaka príspevku Dobrých anjelov si môžu chorí dovoliť kúpiť kvalitnejšiu

(Pokračovanie na 3. str. obálky)

Európska centrálna banka podporila aj slovenský projekt Dobrý anjel

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

stravu, lieky a výživové doplnky nevyhnutné na úspešné zvládnutie náročnej liečby.

Systém Dobrý anjel pomáha rodinám s deťmi vždy maximálne transparentne a adresne. Preto si môže každý darca, Dobrý anjel, na Anjelskom osobnom účte pozrieť, komu presne pomáhajú jeho finančné príspevky. Vidí tam mená, adresy a životné príbehy rodín, ktorým Systém Dobrý an-

jel poslal jeho príspevky. Anjelský osobný účet má založený už aj Európska centrálna banka.

Igor Brossmann, spoluzakladateľ Systému Dobrý anjel v mene rodín poďakoval darcom za príspevok a vyjadril presvedčenie, že finančný dar iniciatívy ECB Systému Dobrý anjel určite pomôže rodinám s deťmi ľahšie zvládvať zložitú životnú situáciu, v ktorej sa v dôsledku choroby ocitli.

BIATEC

Odborný bankový časopis
Február 2011

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska

Redakčná rada:

doc. Ing. Jozef Makúch, PhD. (predseda)
Ing. Viliam Ostrožlík, MBA (podpredseda)
Mgr. Júlia Čillíková
Ing. Juraj Jánošík
Ing. Renáta Konečná
PhDr. Jana Kováčová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:

Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153
alica.polonyiova@nbs.sk
PhDr. Dagmar Krištofičová
tel.: 02/5787 2150
dagmar.kristoficova@nbs.sk

Adresa redakcie:

NBS, redakcia BIATEC
Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava
fax: 02/5787 1128
Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
tel.: 02/5787 2150, e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 10-krát do roka

Cena výtlačku pre predplatiteľov: 2 €

Ročné predplatné: 20 €

Poštovné hradí predplatiteľ.

Objednávky na predplatné v SR

a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:

VERSUS, a. s., Expedičné stredisko,
Pribrinova 21, 819 46 Bratislava
tel.: 02/5728 0368, fax: 02/5728 0148
e-mail: expedicia@versusprint.sk

Termín odovzdania rukopisov: 9. 2. 2011

Dátum vydania: 21. 2. 2011

Evidenčné číslo: EV 2817/08

ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber

Typo & lito: AEPRESS, s.r.o.

Tlač: DOLIS, s.r.o.

Časopis je dostupný v elektronickej
forme na internetovej stránke

Národnej banky Slovenska:

<http://www.nbs.sk>

Od roku 2011 obsahujú články abstrakt
v anglickom jazyku a niektoré materiály sú
publikované v inom ako slovenskom jazyku.

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek
reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti
a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej
formy nie sú povolené bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

O B S A H

E C O N O M Y M O D E L

MUSE: A Model of Slovakia and the Euro Area 2
Matúš Senaj, Milan Výškrabka, Juraj Zeman

P O S T R E H Y – P O D N E T Y

Ako sa poučiť z problémov eurozóny? 8
doc. Ing. Emília Zimková, PhD.

P R E D S T A V I T E L I A I N Š T I T Ú C I Í D O H L A D U V E Ú

Kto je kto v novom európskom systéme dohľadu 12

L E G I S L A T Í V A

Právne postavenie centrálnej banky po roku 1918. 13
JUDr. Soňa Kubincová, PhD.
Zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy patriace
do kompetencie NBS 19
JUDr. Renáta Bašková

F I N A N Č N É V Z D E L Á V A N I E

Generácia € alebo ako centrálné banky Eurosystemu
vzdelávajú mládež. 24
Martina Solčányiová

H I S T Ó R I A M E N Y V S R

Peniaze na Slovensku (obdobie od vzniku SR
do zavedenia eura) 27
Ing. Pavol Kyjac

I N F O R M Á C I E

Slovenská dvojeurová minca uspela vo svetovej súťaži 32
Nový riaditeľ Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o. 32

MUSE: A Model of Slovakia and the Euro Area¹

Matúš Senaj, Milan Výškrabka, Juraj Zeman
Národná banka Slovenska

In this article we present a medium-scale two-country model MUSE – Monetary Union and Slovak Economy Model. A Bayesian method together with the calibration approach is used to confront the model with the data. Parameters controlling the steady state of the model are calibrated in order to match the ratios of a few selected variables to their empirical counterparts. The remaining parameters are estimated via the Bayesian method. Since Slovakia has been a euro area member country for only two years, we cannot estimate the model under the monetary union regime. The model, however, allows switching from an autonomous monetary policy regime to a monetary union regime. This feature enables us to parameterise the model in the case of independent monetary policy (until 2008) and consequently to simulate the impacts of various structural shocks on the Slovak economy as a part of the monetary union.

¹ This article is a short version of the NBS working paper 1/2010 (Senaj, Výškrabka and Zeman, 2010). Zhrnutie štúdie je dostupné v slovenskom jazyku online na adrese: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/WP_1-2010_netechnickezhnutie.pdf

1 INTRODUCTION

In January 2009, Slovakia joined the euro area and the euro became its official currency. As a consequence, the National bank of Slovakia ceased to conduct an autonomous monetary policy, since the European Central Bank conducts monetary policy for the whole euro area, including Slovakia. In this article, we present theoretical foundations and simulation results of a new version of the DSGE model for the Slovak economy and the rest of the euro area. A novelty in the Slovakian context is that parameters of the model have been estimated for the first time by Bayesian technique. Data on the Slovak economy and on the rest of euro area covering the period from 1997 to 2008 were used.

Within the euro area, the Slovak economy is very small, less than 1% in terms of both GDP and population. Moreover, the foreign sector plays a very important role for the Slovak economy, with the export to GDP ratio standing at more than 80%. The most usual way of including the foreign sector is through a small open economy framework. In such a setting, the transmission of shocks is a one-way road – shocks from the large economy affect the small one, but shocks originating in the small country have no impact on the large one. The foreign sector is represented by a few exogenous variables and only shocks of these variables can be transmitted to the domestic economy. This approach has been used in a DSGE model for the Slovak economy by Zeman and Senaj (2009).

The National Bank of Slovakia, as a member of the Eurosystem, participates in policy discussions covering the entire euro area. While its main objective is still to evaluate the effects of different policies and impacts of shocks on the Slovak economy, the Slovak central bank is now more interested in the evaluation of these effects on the whole euro area. This motivation leads us to

develop a two-country model in which countries form a monetary union. The Slovak economy represents one country and the rest of the euro area represents the other country. Such a model allows us to analyze various scenarios relating to both regions in a unified framework.

There are several papers devoted to multi-country models. For example, Obstfeld and Rogoff (1995) develop a two-country model based on monopolistic competition and sticky nominal prices. Pytlarczyk (2005) presents a two-country DSGE model with one country representing the German economy and the other one the rest of euro area. The structure of both economies is symmetrical and both countries form a monetary union. This setup enables an examination of how domestic as well as foreign shocks are transmitted in both regions and of their relative impact on both economies. A similar setup was used in the model of the Austrian economy developed by Breuss and Rabitsch, (2008) and in the model at the Banco de España by Andres et al., (2006) who augmented it with the housing and durable goods sectors. Large-scale models used in the IMF and the ECB are worth mentioning as well. The Global Economy Model (GEM) prepared by the IMF Research Department was published in 2004. The ECB staff regularly use the New Area Wide Model (NAWM – Christoffel, Coenen, Warne 2008) in the Macroeconomic Projection Exercise. Based on its predecessor, the Area Wide Model, the NAWN is a micro-founded open-economy model of the euro area. It also underpins the Euro Area and Global Economy model (EAGLE) developed by Gomes, Jacquinet, Pisani (2010) – which is a four-country model of the euro area and the world economy and is intended to be used for policy analysis of economic relationships across regions of the euro area and between euro area countries and the world economy.

As a benchmark, we chose the DSGE model for the German economy within the euro area. Our departures from the benchmark model include a different form of the investment adjustment cost function and the use of a general CES function instead of a Cobb-Douglas function to bundle differentiated intermediate goods. Furthermore, we have incorporated flexible utilisation of capital in the production process. In our framework, the euro area only trades with Slovakia, which means that the euro area region in the model represents almost a closed economy.

A complication of the modeling strategy is that we do not have a sample of data from the monetary union regime on which to estimate the model. The model in Pytlarczyk (2005) has the advantage that we can easily switch between the autonomous monetary policy regime and monetary union regime. Therefore, we can use the data from the period prior to the euro adoption to estimate the model parameters. In DSGE models, it is assumed that a change in policy does not result in a change in parameter values, and thus we can switch the model to the monetary union regime.

2 MAIN FEATURES

The model consists of one closed economy (the euro area) that comprises two countries: home (Slovakia) and foreign (rest of the euro area). There are two regimes under which the model can operate. One regime, with autonomous currencies (including a flexible exchange rate) and autonomous monetary policies in each country, simulates the situation before Slovakia joined EMU in 2009. The other regime, with a common currency and one central bank (the ECB) that conducts monetary policy for the whole euro area, describes the situation after Slovakia joined EMU.

In each country, there are the following agents: firms (two types), households and governments.

Intermediate good firms use labour and capital to produce differentiated goods. Each firm has a monopoly in producing a specific good, hence firms operate in a monopolistic competition environment. They set prices of the produced goods by adding a markup to marginal cost. The intermediate goods are tradable.

Final good firms produce final products by mixing bundles of home and foreign intermediate goods. There is perfect competition in the final goods sector, meaning that the price of the final goods equals their marginal cost and firms earn zero profit. These firms produce three different types of non-tradable goods, namely goods used for private consumption by households, for public consumption by government, and for investment.

There is a continuum of **households**, each maximising a lifetime utility that depends on consumption and hours worked. Each household accumulates capital that rents out to firms and supplies the labour market with differentiated labour. It gives market power to workers in setting their wages. In order to improve dynamic proper-

ties, the model is amended with habit formation, investment adjustment cost and varying capacity utilisation features.

There is staggered **price setting** à la Calvo for the prices of home and foreign intermediate goods as well as staggered wage setting in the labour market. This price setting mechanism results in a certain degree of price stickiness, which together with monopolistic competition guarantees that output becomes demand driven in the short run.

Only intermediate goods can be **traded**. There is no price discrimination across markets; the same goods cost the same price in both home and foreign markets i.e. LOOP holds. This, however, does not imply that PPP holds in the short run as shares of home and foreign goods in home and foreign baskets are different in general.

Financial markets are complete, i.e. there is a worldwide market in which households in both countries can sell and buy contingent claims. This international perfect risk sharing arrangement enables us to eliminate the nominal exchange rate variable from the model. This makes switching between the model's two regimes – flexible and fixed exchange rate – very convenient.

In the flexible exchange rate regime, **monetary authorities** in both countries set the interest rate level independently, reacting to inflation and output gaps in their respective countries. In the fixed exchange rate regime, one central monetary authority sets the interest rate level for the whole region (both countries). This level of interest rates closes aggregate gaps and may not be appropriate for an individual country, particularly for the smaller one. This is the well-known problem of synchronisation and asymmetric shocks in a currency area.

Fiscal authorities in both countries run a balanced budget in every period; government expenditure is financed by a non-distortionary lump-sum tax.

All real variables in both countries are assumed to have a common stochastic **trend** inherited from a non-stationary technology process. In the model, this trend is removed and these variables are assumed to be stationary.

It is also assumed that price deflators (expressed in terms of one currency) in both countries have a common trend. This makes both the real exchange rate and terms of trade variables stationary.

3 PARAMETERISATION OF THE MODEL

The process of parameterisation of the model consists of two steps. First, we calibrate parameters that determine the non-stochastic steady state of the model. In the second step, we estimate the remaining structural parameters and standard deviations of the shocks by the Bayesian method. Because steady state assumptions of the model² are not fully in line with the observed data, we decided to calibrate a subset of parameters instead of estimating them. Especially in the beginning

² The balanced growth incorporated in the model implies that shares of consumption, investment, government spending and net exports in output are constant.

3 The following countries are assumed to form the euro area: Austria, Belgium, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, the Netherlands, Portugal and Spain.

of our sample, investment and government expenditure shares of output follow a downward trend. For this reason, we calibrate the steady state on a shorter period, from 2005 to 2008. The details on parameterisation come in the sections following the description of the data used in the estimation.

3.1 Data

In the estimation, we use the following set of six variables for each country: real GDP, real consumption, real investment, real compensation per employee, short-term (3M) nominal interest rate and GDP deflator. We also use government expenditures to estimate the autoregressive process of the corresponding variable in the model. All variables come from the Eurostat database, are seasonally adjusted, and are expressed in per capita terms. The length of the period in the model is one quarter. We further assume that the euro area consists of twelve countries³ over the whole sample, although the actual composition changed several times.

The sample starts at the first quarter of 1997 and ends at the fourth quarter of 2008. With Slovakia having been a member of the euro area since the beginning of 2009, the last observation in the sample is the last quarter of autonomous monetary policy in the country. The financial crisis contaminates the last few observations in the sample. Although the model is not capable to explain this episode properly, we keep these observations in the estimation because the sample is short and we want to use as many observations as possible. Since the model is transformed to its stationary version, we remove the trend in the data by using an HP filter.

3.2 Calibration of the coefficients

The parameters that determine the non-stochastic steady state take values such that the ratios of a few selected model variables correspond to their empirical counterparts. In particular, we match the ratios of investment, government, and net exports to output. Table 1 presents the steady state properties of the model.

In order to obtain the specification of the trade, some necessary adjustments to the data need to be made. In the actual data, a substantial part of imported goods is used as an input in the output production of export sectors. In the model, however, all imports are consumed domestically. We assume that about 70% of all Slovak imports enter the production process of the exporting sectors. We also assume that Slovakia exchanges its entire trade volume with the euro area. Thus

we set the Slovak imports to GDP ratio at 26%. As for the trade balance, we make a simplifying assumption and set this variable at zero.

Along with the total imports of both countries, we need to specify the share of imported investment and consumption goods. Of total Slovak imports, investment goods represent 40% and consumption goods 60%. The small size of Slovakia compared to the euro area means that the euro area is more or less a closed economy. We assume that Slovakia exports substantially fewer investment goods than consumption goods. Thus, in the euro area, the investment share of imports is only 19% while the consumption share reaches 81%.

The balanced growth assumption adopted in the model requires that the two countries share the long-term technological progress. To meet this assumption we set the technological growth rate in both countries in line with Pytlarczyk (2005), at 1.6% p.a., even though the average growth rate of the Slovak GDP is considerably higher than the growth rate of the euro area GDP. The size of Slovakia in the world is 1% whereas the size of the euro area is 99%.

3.3 Bayesian estimation of the parameters

The Bayesian approach is widely used as an estimation tool when working with DSGE models. The approach is proposed by a clutch of recent books and papers, e.g. Canova (2007), Christoffel et. al. (2009) Smets & Wouters (2007), Almeida (2009), Schorfheide (2000).

The novelty of this paper is that we estimate selected parameters of the model by Bayesian method. To our knowledge, the parameters describing the Slovak economy have not so far been estimated via Bayesian approach.

Using this approach, we estimate 34 parameters of the model, for example, coefficients describing the monetary policy, wage and price setting, and adjustment cost. These parameters, stacked in vector θ , do not affect steady state. Moreover, the parameters calibrating the structural shocks, e.g. autoregressive coefficients and standard errors, are estimated for both countries.

Bayes' theorem tells us that posterior distribution $p(\theta|Y^{data})$ can be obtained from prior beliefs about parameter values, summarised in prior distribution $p(\theta)$, and from information on empirical data and suggested model structure, summarised in the likelihood function $p(Y^{data}|\theta)$. The mathematical representation of the Bayes' rule is as follows:

$$p(\theta|Y^{data}) = \frac{p(Y^{data}|\theta) p(\theta)}{p(Y^{data})}$$

Table 1 Steady state ratios

Country\Variable	I/X	C/X	Im/X	ImI/X	ImC/X	G/X	TB/X	n
SK	0.22	0.55	0.26	0.10	0.16	0.18	0.00	0.01
EA	0.20	0.60	0.003	0.001	0.003	0.20	0.00	0.99

Source: NBS.

Since, $p(y^{data})$ is constant with respect to θ , then it can be rewritten as follows:

$$p(\theta|y^{data}) \propto p(y^{data}|\theta) p(\theta).$$

Posterior distribution can be evaluated for any given value of θ . But, in general, the whole distribution of $p(\theta|y^{data})$ is unknown.

Therefore, the Metropolis-Hastings algorithm is used to approximate the posterior distribution. The M-H algorithm belongs to the group of Markov Chain Monte Carlo (MCMC) methods. The basic aim is quite straightforward – to produce a Markov chain with desired ergodic distribution, the distribution in our case being equal to $p(\theta|y^{data})$. Consequently, after a large number of steps, the state of the chain is used as a sample from posterior distribution.

One of the shortcomings of the Bayesian approach is that the likelihood, and consequently the posteriors, are sensitive to the selection of observables. There is a rule that the number of observables has to be lower or equal to the number of structural shocks embodied in the model. The paper by Guerron-Quintana (2010) provides evidence of the sensitivity mentioned earlier. It estimates the same model on different subsets of observables in which some observable is missing. It claims that, depending on the dataset, the point estimates of habit formation range from 0.7 to 0.97. This paper concludes that point estimates are influenced more by the omission of some observables than by the choice of the shorter sample. Therefore, we use as many observables as we are allowed to.

When estimating the model we use 12 observables, thus the number of structural shocks equals the number of observables. In order to build a link between our model and the empirical data, the model was extended by the measurement equations block.

According to the Bayes rule, the posterior is equal to likelihood times prior, where the priors represent additional information added to the estimation procedure. Thus, priors can be seen as the researcher belief about structural parameters. Fernández-Villaverde (2009) argues that tighter priors are the better option if the model is to be used for policy analysis. By contrast, looser priors (e.g. uniform priors) are the preferred option if the model is to be used for pure research. Loose priors let the likelihood dominate the posterior. Since our model is assumed to be used for policy simulation, we prefer tighter priors with reasonable standard deviation.

When setting the priors in this paper, four types of probability distribution were used. In the case of the parameters constrained between 0 and 1, the Beta distribution is employed. The prior for parameter of investment adjustment cost is set as a Gamma distribution. Normal distribution is used for two parameters in the Taylor rule, namely response to the output gap and response to the deviation of inflation from its steady

state value. Finally, Inverse-gamma distribution is used for standard deviations of the structural shocks.

In the following part, we discuss the means of the estimated parameters. Investment is subject to a moderate adjustment cost. The estimated adjustment cost parameter in Slovakia is higher than in euro area, as expected given the higher volatility of Slovakian investment data. Moreover, the volatility of the investment shock in Slovakia is approximately four times higher than in euro area.

In the case of price and wage adjustments, the estimated parameters for the Slovak economy are similar to those for the euro area. In Slovakia, the probability of no wage change is around 0.71, while in the euro area it is estimated at 0.78. The degree of price indexation is 0.5, which is lower than the 0.69 recorded in the euro area. Another difference is price flexibility. According to the estimated fraction of firms that are not allowed to set optimal prices in the current quarter, we can conclude that prices in Slovakia are more flexible than in the euro area. The estimated values are 0.43 and 0.79 in Slovakia and the euro area, respectively. This implies shorter average price contract duration of 1.75 quarters in Slovakia.

The estimated Taylor rule for Slovakia has a very important degree of inertia. The degree of interest rate smoothing is slightly lower than 0.9. The remaining two Taylor rule parameters have different interpretations. On one hand, there is significant sensitivity to consumer price inflation – the estimated weight is around 2. On the other hand, sensitivity to the output gap is relatively low, at 0.2.

In the case of standard deviations of four comparable structural shocks (namely preference, investment, technology, and monetary shocks), we found that they are significantly higher in Slovakia than in the euro area. The conclusion that exogenous shocks are more volatile in Slovakia is in line with the higher volatility in empirical data.

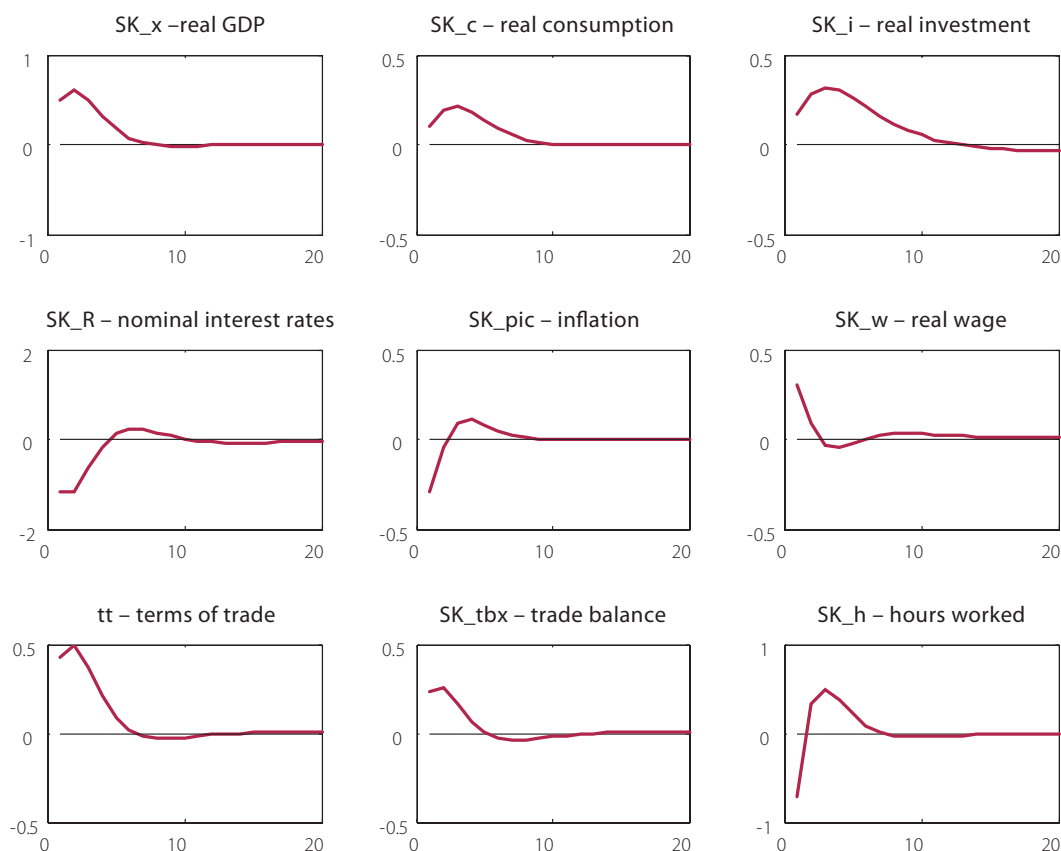
4. IMPULSE RESPONSE FUNCTIONS

In this section we illustrate how the Slovak model economy responds to a temporary technology shock and monetary shock under the monetary union regime.

The technology shock is implemented as a temporary, yet persistent, improvement to the production technology. The size of the initial shock is 1%. Better technology translates into lower prices of production and thus leaves consumers with higher disposable income. Due to the expected higher lifetime income, consumers tend to immediately increase their consumption, and the higher return on capital motivates them to invest more. Higher consumption makes leisure less expensive, hence households decrease their supply of labour initially. However, as the positive impact of technology is only temporary, households increase their labour supply when the shock fades away. Area-wide nominal interest rates remain

Figure 1 Technology shock – euro area

Source: Authors' calculations.

unchanged while the domestic inflation declines, which taken together lead to lower real interest rates and further motivate households to spend more. Lower production prices improve the competitiveness of the economy, which appears as an improvement in the terms of trade and leads domestic consumers to switch away from imported goods and replace them with domestic production. At the same time, foreign consumers demand more imports for the same reason, which results in positive net exports. All these effects lead to a stronger growth of GDP over a protracted period.

The monetary policy shock in the regime of monetary union is implemented as an unexpected one-off 100 basis points (in annualised terms) shock to the common union-wide interest rate. An important difference in the setup of this simulation is that, in this case, the shock hits both regions in the model in line with the monetary union definition.

The tightening of the monetary policy results in a higher cost of borrowing and in households postponing consumption. In order to meet lower demand, firms reduce labour. The resulting fall in output leads to lower marginal productivity of production factors, which in turn means lower return on capital. As a consequence households cut investment and thus further decrease output. Due to the evolution of the terms of trade,

the overall effect is such that the trade balance improves initially and mitigates the negative impact of the domestic demand on output. Despite considerable stickiness of nominal wages, real wages tend to grow at a slower pace after their initial pick up.

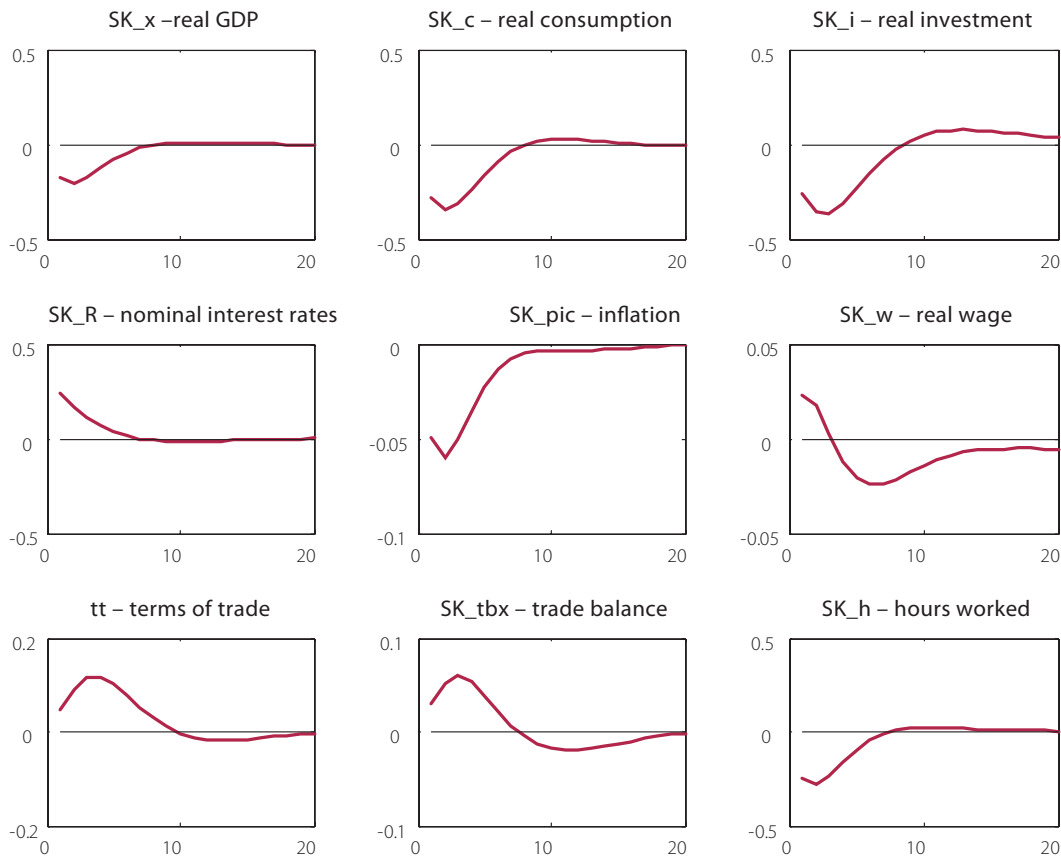
5 CONCLUSION

In this article, we provide a brief description of the two-country DSGE model suitable for policy analysis of the Slovak economy as a part of the euro area. There are several standard features incorporated in the model, such as external habit formation, investment adjustment costs, sticky prices and wages, and flexible capital utilisation. The model allows switching between two types of monetary policy regime. In one regime, the model can be specified for two countries that each have an autonomous monetary policy; in the other regime, the two countries constitute the euro area with a common monetary policy.

The possibility of regime switching is a very practical tool especially for countries that have joined a monetary union in recent history, as is the case with Slovakia. Utilising this type of model and quarterly data covering the years 1997 to 2008, we estimated selected parameters of the model. The parameterisation of the model consisted of two steps. Firstly, all parameters controlling the steady

Figure 2 Monetary policy shock – euro area

Source: Authors' calculations.

state were calibrated. Here, the aim was to match the deep ratios (such as the ratios of investment, government, and trade to output) determined by the model with their empirical counterparts. Se-

condly, the remaining structural parameters and all parameters describing the structural shocks were estimated via Bayesian method.

Literature:

- Almeida, V. 2009, Bayesian Estimation of a DSGE Model for the Portuguese Economy, *Bank of Portugal Working Papers Series* No. 14/2009.
- Andres, J., Burriel, P., Estrada, A., 2006, BEMOD: A DSGE model for the Spanish economy and for the Rest of the Euro Area, Documentos de Trabajo, No. 0631, Banco de España.
- Breuss, F., Rabitsch, K., 2008, An estimated Two-country DSGE model of Austria and the Euro Area. FIW Working paper No. 17, July 2008.
- Canova, F. 2007, Methods for applied macroeconomic research, Princeton University Press.
- Gomes, S., Jacquinot, P. and Pisani, M. 2010, The EAGLE. A model for policy analysis of macroeconomic interdependence in the euro area, Temi di discussione (Economic working papers) 770, Bank of Italy, Economic Research Department.
- Christoffel, K., Coenen, G. and Warne, A. 2008, The new area-wide model of the Euro area. A micro-founded open-economy model for forecasting and policy analysis, *Working paper series*, No 944 / October 2008, ECB.
- Fernández-Villaverde, J. 2009, "The Econometrics of DSGE Models, NBER Working Paper 14677. National Bureau of Economic Research.
- Guerron-Quintana, P. A. 2010, "What you match does matter: the effects of data on DSGE estimation, *Journal of Applied Econometrics*, vol. 25(5), pages 774-804.
- Obstfeld, M. and Rogoff, K. 1995, Exchange rate dynamics redux. *Journal of Political Economics*. University of Chicago Press, vol. 103(3), pages 624-60.
- Pytlarczyk, E. 2005, An estimated DSGE model for the German economy within the euro area, *Discussion Paper, Series 1: Economic studies*, No 33/2005, Deutsche Bundesbank.
- Schorfheide, F. 2000, Loss Function – Based Evaluation of DSGE models, *Journal of Applied Econometrics*, vol. 15, pages 645-670.
- Smets, F. and Wouters, R. 2007, Shocks and Frictions in US Business Cycles: A Bayesian DSGE Approach, *American Economic Review*, *American Economic Association*, vol. 97 (3), pages 586-606.
- Zeman, J. and Senaj, M. 2009, "DSGE model – Slovakia, *NBS Working Paper*, 3/2009. National Bank of Slovakia.

Ako sa poučiť z problémov eurozóny?

(Príčiny straty konkurencieschopnosti Portugalska, Írska, Talianska, Grécka a Španielska)

doc. Ing. Emília Zimková, PhD.
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Irresponsible macroeconomic policies of some member states of the Euro area have caused the turbulences of the financial markets. The public finance crises only reflect the essence of the problem: the loss of competitiveness. The contribution points out that all so called „periphery member states“ of the Euro area let their real wages grow faster than there was the dynamics of their labor productivity. Consequently they experienced the current account deficit, higher inflation growth and the fiscal expansion. Over the last period the Slovakia significantly improved its legal and economic environment. But since the Euro area entry we have been missing the solid visions which would concentrate an effort of all economic agents toward an targeted aim.

Od samotného začiatku vzniku bola eurozóna predmetom kritiky a skepticizmu zo strany najmä amerických a britských analytikov, novinárov i ekonómov. Vytvorená hospodárska a menová únia totiž nespĺňala kritéria optimálnej menovej zóny a ekonómom bolo jasné, že ide o politický koncept. Mimochodom, podmienky optimálnej menovej zóny nespĺňajú ani USA a napriek tomu neevidujeme snahu niektorých štátov na druhej strane Atlantiku zaviesť si vlastnú menu. Zjednotenie meny vybraných krajín eurozóny malo posilňovať budovanie jednotného trhu Európskej únie a zdynamizovať konkurencieschopnosť Európy v globálnom kontexte. Pri uplatnení rozumných krokov to aj tak môže byť. V poslednom období však ku skeptikom mimo hraníc pribudli aj hlasy zvnútra eurozóny.

Múdry makroekonóm vie, že pri projekcii budúceho vývoja akéhokoľvek projektu sa tvoria všetky tri scenáre: neutrálny, optimistický i pesimistický. Súčasne je mu jasné, že v oblasti menovej politiky viac ako kdekoľvek inde platí samo sa naplňujúci efekt a že každá mienkotvorná inštitúcia svojimi vyhláseniami priamo ovplyvňuje ekonomickú realitu.

KRÍZA VEREJNÝCH FINANCIÍ

Po finančnej a hospodárskej kríze sme sa v roku 2010 dočkali vážnej krízy verejných financií. Naplno sa prejavuje frustrácia z vystaveného účtu, ktorý nie je konečný. Je možné, že by sa Slovensko mohlo z chýb tzv. „periférnych krajín eurozóny“ poučiť alebo ostaneme iba v pasívnej úlohe krajiny, ktorej politici sa pripojili k euroskepticizmu? V tomto príspevku pomenúvame hlavné príčiny straty konkurencieschopnosti Portugalska, Írska, Talianska, Grécka a Španielska a varujeme pred podobným scenárom na Slovensku. Súčasne poukazujeme na potrebu pripraviť sa na reálne výzvy budúcnosti spojené so starnutím obyvateľstva.

Po viac ako desaťročnom pôsobení hospodárskej a menovej únie môžeme na základe analýzy makroekonomických údajov vidieť divergenciu vo vývoji krajín eurozóny. Ekonomickí analytici rozdeľujú krajiny eurozóny do dvoch skupín. Prvú nazvali „centrálnymi členskými krajinami“ (central member states) a do tejto skupiny patria krajiny sústredené ekonomicky okolo Nemecka a Francúzska. Ide o skupinu krajín s infláciou nižšou ako je priemer eurozóny, s prebytkom zahraničného obchodu v platobnej bilancii a so striedmym hospodárením štátneho rozpočtu.

Na druhej strane sú krajiny nazvané „periférne členské krajiny“ (periphery member states): Portugalsko, Taliansko, Írsko, Grécko a Španielsko. Periférne krajiny eurozóny majú vyššiu infláciu ako je priemer v eurozóne, ďalej majú výrazné deficity bežného účtu platobnej bilancie a problémy s verejnými financiami.

Problémy „periférnych členských krajín“ súvisia s ich chybnými makroekonomickými politikami z čias pred vstupom do eurozóny, vtedy mzdy rástli rýchlejšie ako produktivita práce. V dôsledku toho jednotkové náklady práce (unit labor costs – ULC) rástli a krajiny strácali konkurenčnú schopnosť. Pred vstupom do eurozóny sa tento problém riešil devalváciou lokálnej meny. Po vstupe do menovej únie pretrvával takýto postup vo všetkých piatich analyzovaných krajinách, čo vyústilo do straty konkurencieschopnosti a do deficitu bežného účtu platobnej bilancie. Navyše nízke úrokové sadzby vyvolali nezdravý masívny domáci dopyt, ktorý v spojení s nekonkurenčným vývozom len prehľboval deficit bežného účtu platobnej bilancie.

O dôležitosti vplyvu verejných financií na finančnú stabilitu a stabilitu eurozóny dnes už nikto nepochybuje.

Ako vyplýva zo známych údajov o zadlženosti vybraných krajín Európskej únie, niektoré krajiny

Tab. 1 Vývoj vládneho deficitu vo vybraných krajinách Európskej únie (% HDP)

Krajina	2005	2006	2007	2008	2009
Eurozóna	-2,5	-1,3	-0,6	-2,0	-6,3
Nemecko	-3,3	-1,6	0,2	0,0	-3,3
Francúzsko	-2,9	-2,3	-2,7	-3,3	-7,5
Portugalsko	-6,1	-3,9	-2,6	-2,8	-9,4
Írsko	1,6	3,0	0,1	-7,3	-14,3
Taliansko	-4,3	-3,3	-1,5	-2,7	-5,3
Grécko	-5,2	-3,6	-5,1	-7,7	-13,6
Španielsko	1,0	2,0	1,9	-4,1	-11,2
Slovensko	-2,8	-3,5	-1,9	-2,3	-6,8

Zdroj: Eurostat.

Tab. 2 Vývoj verejného zadlženia vo vybraných krajinách Európskej únie (% HDP)

Krajina	2005	2006	2007	2008	2009
Eurozóna	70,1	68,3	66,0	69,4	78,7
Nemecko	68,	67,6	65,0	66,0	73,2
Francúzsko	66,4	63,7	63,8	67,5	77,6
Portugalsko	63,6	64,7	63,6	66,3	76,8
Írsko	27,4	24,9	25,0	43,9	64,0
Taliansko	105,8	106,5	103,5	106,1	115,8
Grécko	100,0	97,8	95,7	99,2	115,1
Španielsko	43,0	39,6	36,2	39,7	53,2
Slovensko	34,2	30,5	29,3	27,7	35,7

Zdroj: Eurostat.

eurozóny majú neúnosnú výšku vládneho deficitu a takisto dynamiku rastu zadlženia.

Kým do roku 2007 sa krajiny eurozóny snažili dodržiavať Pakt stability a rastu, alebo aspoň mali snahu znižovať svoje deficity, deficit verejných financií v roku 2009 v eurozóne medziročne vzrástol viac ako trojnásobne. V Grécku, Írsku a Španielsku bol dokonca nárast na dvojčífernej úrovni.

Rovnako pri vývoji verejného zadlženia sa krajiny eurozóny snažili do roku 2007 znižovať, resp. stabilizovať svoj verejný dlh. Počas krízy však tempo rastu zadlženia dosiahlo takmer 10 percentuálnych bodov. Najvyšší podiel zadlženia má Taliansko a Grécko. Kým talianske dlhopisy nakúpili predovšetkým domáci investori, grécke cenné papiere vlastní zahraniční investori, čo spôsobilo bezprecedentné turbulencie v roku 2010.

Po pôžičkách pre Grécko a eurovale pre Írsko finančné trhy poukazujú na ďalšie krajiny, ktoré majú problémy s verejnými financiami. Počas uplynulého roka sa krajiny eurozóny zadlžili takmer o 10 percentuálnych bodov. Znamená to, že ak by začali v priemere splácať svoj dlh aspoň vo výške pol percentuálneho bodu ročne, dosiahnu úroveň zadlženosti spreď finančnej krízy až za dvadsať rokov.

SWOT ANALÝZA „PERIFÉRYCH KRAJÍN EUROZÓNY“

Analýza silných, slabých stránok „periférnych krajín eurozóny“, ich príležitostí a ohrození (strong,

weak, opportunities, threats – SWOT) prináša poučenie pre každú krajinu v eurozóne i mimo nej. V prípade, že sa krajina stane súčasťou menovej únie, je v jej životnom záujme uskutočňovať štrukturálne zmeny, ktoré zvyšujú jej konkurenčnú schopnosť. V žiadnom prípade nie je prípustné, aby mzdy a platy rástli rýchlejšie ako produktivita práce v ekonomike. Zvyšujúce sa náklady na prácu bez zmien v kvalite a produktivite výstupov prinášajú stratu konkurenčnej schopnosti krajín, ich postupne externé zadlžovanie v podobe deficitu bežného účtu platobnej bilancie, ako aj problémy s verejnými financiami.

Pokračujúce zhoršovanie verejných financií podkopalo kredibilitu hospodárskej a menovej únie. Je dôležité, aby vlády zmenili expanzívne fiškálne politiky aj vzhľadom na ďalšie fiškálne potreby v budúcnosti. Starnutie populácie v Európskej únii zintenzívňuje potrebu dôchodkových reforiem a tým ďalších výdavkov verejných financií v budúcnosti.

Z vývoja v Portugalsku, Írsku, Taliansku, Grécku a Španielsku sa Slovensko musí poučiť. V prvom rade z makroekonomického hľadiska musí produktivita práce ekonomiky rásť stále dynamickejšie ako vývoj miezd.

Ako vyplýva z ukazovateľov, Slovensko si v rokoch do roku 2006 a 2007 dynamickejším rastom produktivity práce v porovnaní s rastom reálnych mesačných miezd výrazne upevňovalo svoju konkurenčnú schopnosť, v roku 2008 však dyna-

Tab. 3 SWOT analýza „periférnych krajín eurozóny“

Portugalsko	Silné stránky – Zadlženie na priemernej úrovni – Reformy verejných financií v minulosti – Mierny pokles ekonomickej výkonnosti – Začaté reformy dôchodkovej oblasti	Slabé stránky – Rastú štrukturálne problémy – Nízka konkurenčná schopnosť- deficit bežného účtu platobnej bilancie – Neatraktívne pre investorov – Nízke investície do vzdelávania a vedy
	Príležitosti – Verejnosť podporuje reformy	Ohrozenia – Menšinová vláda, politická nepriechodnosť – Vysoké zadlženie súkromného sektora
Írsko	Silné stránky – Verejný dlh na nízkej úrovni – Politická stabilita – Podpora obyvateľov – Atraktívnosť krajiny pre investorov, najmä high-tech	Slabé stránky – Finančný sektor vytvára vysoký podiel hrubého domáceho produktu – Vysoké náklady na záchranu bánk – Pád cien nehnuteľností – Dynamika rastu verejného dlhu
	Príležitosti – Pakt stability na pomoc bankovému sektoru pozitívne akceptovaný Medzinárodným menovým fondom a ratingovými agentúrami – „most“ do Európy	Ohrozenia – Pomalé zotavovanie po kríze – Vysoká súkromná zadlženosť
Taliansko	Silné stránky – Najnižšia finančná pomoc bankám zo všetkých krajín G20 – Zdravý trh s realitami – Nenakúpené US cenné papiere – Vysoké úspory	Slabé stránky – Vysoké zadlženie krajiny – Nízky potenciálny ekonomický rast – Strata konkurenčnej schopnosti – vysoké jednotkové náklady práce
	Príležitosti – Úsporné opatrenia na verejných inštitúciách	Ohrozenia – Negatívny demografický vývoj – V najbližšom období počet obyvateľov začne klesať
Grécko	Silné stránky – Zdravý trh s realitami – Nízka zadlženosť obyvateľov a podnikov	Slabé stránky – Vysoký dlh verejných financií financovaný zahraničnými tržmi (dlhopisy vo výške 99% hrubého domáceho produktu) – Strata konkurencieschopnosti v dôsledku vysokých jednotkových nákladov práce – Vysoký deficit bežného účtu platobnej bilancie – Veľa zamestnancov vo verejnom sektore – Vysoká úroveň šedej ekonomiky – Neefektívna daňová politika
	Príležitosti – Balíček solidarity Európskej únie a Medzinárodného menového fondu dáva šancu implementovať reformy	Ohrozenia – Nízka podpora obyvateľstva – Žiadne skúsenosti s konsolidáciou verejných financií v minulosti – Sociálne štrajky – Hlboká recesia v dôsledku úsporných opatrení – Rastúci deficit verejných financií napriek úsporným opatreniam
Španielsko	Silné stránky – Deficit verejných financií financovaný domácimi zdrojmi – Nízka expozícia US cenných papierov – Fiškálna konsolidácia v minulosti – Prísna regulácia finančného sektoru – špeciálne investičné nástroje (SIV- special investment Instruments) zakázané	Slabé stránky – Stavebníctvo vytvára vysoký podiel hrubého domáceho produktu – Výrazný vplyv krízy na výstavbu – Vysoký deficit bežného účtu od vstupu do hospodárskej a menovej únie – Prezamestnanosť vo verejnom sektore (20% zamestnaných obyvateľov) – Vysoká nezamestnanosť – Vysoké jednotkové náklady práce
	Príležitosti – Konsolidačný balík implementovaný v praxi – podpora verejnosti – Pozitívny vývoj v demografii v porovnaní s inými krajinami eurozóny – Spolupráca s krajinami Latinskej Ameriky	Ohrozenia – Pomalé oživovanie po kríze – Menšinová vláda – Vysoká úroveň súkromnej zadlženosti

Zdroj: Spracované podľa Bankovníctví, 8/2010.

Tab. 4 Vybrané ukazovatele trhu práce v Slovenskej republike

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010P	2011P	2012P
Hrubý domáci produkt	medziročný rast v %	5,0	6,7	8,5	10,6	6,2	-4,7	3,9	3,9	3,8
Hrubá mesačná mzda	EUR priemer	525	573	623	669	723	745	769	809	853
Nominálne mesačné mzdy	medziročný rast v %	10,2	9,2	8,0	7,2	8,2	3,0	3,3	5,2	5,5
Reálne mesačné mzdy	medziročný rast v %	2,5	6,3	3,3	4,3	3,5	1,4	2,3	2,3	1,9
Produktivita práce	medziročný rast v %	5,3	5,2	6,1	8,2	3,0	-2,5	7,2	2,6	3,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, Národný úrad práce.

Poznámka: P – prognóza

mika rastu miezd bola vyššia ako dynamika rastu produktivity práce. V roku 2009 bola dynamika produktivity práce záporná, zatiaľ čo reálne mzdy mierne rástli. Prognóza na rok 2010 vyzerá uspokojivo, do budúcnosti však Slovensko nevyhnutne potrebuje štrukturálne zmeny, ktoré prinesú ďalší impulz pre hospodársky rast.

ZÁVER

Slovensko má za sebou dynamické i menej dynamické obdobia prosperity. Za najvýraznejšie zmeny môžeme vďačiť prístupovému procesu do Európskej únie a následne eurozóny, kedy sme v spolupráci s európskymi inštitúciami štandardizovali naše právne i ekonomické prostredie aspoň na makroúrovni. Po vstupe do menovej únie Slovensko akoby stratilo motiváciu vylepšovať svoje podnikateľské, ekologické, právne a etické prostredie. Namiesto širokého akčného plánu regionálneho rozvoja spracovaného na-

prieč všetkými zainteresovanými inštitúciami, či vylepšenia podnikateľského a právneho prostredia, sa dva roky utápame v problémoch, ktoré naša krajina neovplyvní (plynová kríza, finančná kríza, hospodárska kríza, globálna kríza) a ktoré sa riešia na nadnárodnej úrovni, alebo míňame čas nepodstatnými šarvátkami. Vitálne chýbajú rozvojové vízie, ktoré by Slovensko posunuli na kvalitatívne novú úroveň a umožnili mu dosiahnuť rating AAA.

Ekonomicky rozvinutejšie krajiny v minulom storočí vybudovali kvalitnú ekonomickú a sociálnu infraštruktúru, ich výzvou do budúcnosti je budovanie environmentálnej infraštruktúry a riešenie problémov súvisiacich so starnutím obyvateľstva. Slovensko potrebuje dobudovať kvalitnú ekonomickú a sociálnu infraštruktúru, ale súčasne je rovnako sužované výkyvmi počasia a v natalite uzatvára tabuľku krajín Európskej únie.

Kto je kto v novom európskom systéme dohľadu

1 Bližšie o subjektoch Európskeho systému finančného dohľadu pozri: Nebeský Štefan, Paluš Peter, Pénzeš Peter, Šesták Ľuboš. 2011. *Stručný prehľad právomocí a organizačnej štruktúry nových európskych subjektov dohľadu*. In *Biatec*, 2011, roč. 19., č. 1, s. 19-30 a Nebeský Štefan, Paluš Peter, Pénzeš Peter, Šesták Ľuboš. 2010. *Súvislosti vzniku nového usporiadania regulácie a dohľadu nad finančným trhom v Európskej únii*. In *Biatec*, 2010, roč. 18., č. 10, s. 22-27.

2 Predsedovia európskych orgánov dohľadu ešte neboli zvolení formálne, vzhľadom na to, že sa čaká na rozhodnutie Európskeho parlamentu. Ten má aj právo kandidátov zamietnuť.

Od 1. januára 2011 začal v rámci Európskej únie fungovať nový Európsky systém finančného dohľadu. Systém pozostáva z troch európskych inštitúcií dohľadu, a to z Európskej organizácie pre bankovníctvo (EBA), Európskej organizácie pre cenné papiere a trhy (ESMA), Európskej organizácie pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA) ako aj z Európskeho výboru pre systémové riziká (ESRB), spoločného výboru Európskych organizácií dohľadu a príslušných národných inštitúcií dohľadu členských štátov.

Európske inštitúcie dohľadu vznikli transformáciou z už existujúcich európskych výborov bankového dohľadu (CEBS), dohľadu nad trhom cenných papierov (CESR) a dohľadu nad poisťovníctvom a zamestnaneckými penzijnými fondmi (CEIOPS). Pre ESRB, ktorý nemá právnu subjektivitu, zabezpečuje Európska centrálna banka sekretariát. Nový systém finančného dohľadu vznikol ako odpoveď na finančnú krízu so záujmom posilniť všeobecnú finančnú stabilitu v Európskej únii.

Na fungovaní nového Európskeho systému finančného dohľadu sa podieľa za Slovenskú republiku aj Národná banka Slovenska (NBS), ktorá súčasne plní na národnej úrovni funkciu orgánu dohľadu nad finančným trhom. NBS je členom všetkých týchto inštitúcií, v každej z nich bude mať svojho zástupcu v jej najvyššom orgáne. Tým je v prípade ESRB generálna rada a v prípade troch európskych organizácií dohľadu Rada dohľadu (anglicky Board of Supervisors), ktorá prijíma všetky rozhodnutia týchto nových inštitúcií. Zástupca Slovenska v inštitúciách dohľadu môže byť zvolený tiež do Riadiacej rady (anglicky Management Board) týchto organizácií. Experti Národnej banky

Slovenska sa budú zúčastňovať na rokovaní jednotlivých pracovných skupín, v ktorých budú pracovať na príprave vykonávacích a regulačných predpisov, odporúčaní a usmernení.¹

Inauguračné zasadnutia Rady organizácií dohľadu nových európskych organizácií dohľadu sa konali 10. a 11. januára 2011 a inauguračné zasadnutie generálnej rady ESRB sa konalo 20. januára 2011. Na zasadnutí sa prerokovávali najmä interné predpisy a závažným bodom programu bola voľba riadiacich predstaviteľov.

Predsedom ESRB (Európskeho výboru pre systémové riziká) je prvých päť rokov prezident ECB, v súčasnosti Jean – Claude Trichet.

Prvým podpredsedom sa stal na päť rokov Mervyn King, guvernér Bank of England, druhým podpredsedom je predseda Európskej inštitúcie dohľadu, ktorý aktuálne predsedá Spoločnému výboru Európskych inštitúcií dohľadu.

Členmi Riadiaceho výboru ESRB sa na tri roky stali: Marek Belka, guvernér poľskej centrálnej banky, Mario Draghi, guvernér talianskej centrálnej banky, Athanasios Orphanides, guvernér cyprskej národnej banky a Axel A. Weber, guvernér nemeckej centrálnej banky.

Predsedom Poradného technického výboru – tiež na tri roky – sa stal Stefan Ingves, guvernér švédskej národnej banky.

Členom generálnej rady ESRB, čo je najvyšší rozhodovací orgán ESRB, je aj guvernér NBS, Jozef Makúch.

Funkčné obdobie predsedu a zástupcu predsedu Európskej inštitúcie dohľadu je päť rokov s možnosťou jedného predĺženia. Funkčné obdobie členov riadiacej rady je dva a pol roka, tiež s možnosťou jedného predĺženia.²

Novozvolení predstavitelia európskych organizácií dohľadu

	EBA	EIOPA	ESMA
Zástupca predsedu	Thomas Huertas	Victor Rod (Luxemburg)	Carlos Tavares (Portugalsko)
Riadiaca rada	Martin Andersson (Švédsko)	Peter Braumüller (Rakúsko)	Karl-Burkhard Caspari (Nemecko)
	Sabine Lautenschlager (Nemecko)	Matthew Elderfield (Írsko)	Jean Guill (Luxembursko)
	Danièle Nouy (Francúzsko)	Damian Jaworski (Poľsko)	Alexander Justham (Veľká Británia)
	David Rozumek (Česko)	Flavia Mazzarella (Taliansko)	Raul Malmstein (Estónsko)
	Karoly Szasz (Maďarsko)	Jan Parner (Dánsko)	Kurt Pribil (Rakúsko)
	Jukka Vesala (Fínsko)	Hector Sants (Veľká Británia)	Fernando Restoy (Španielsko)
Zástupca NBS v Rade organizácií dohľadu	Vladimír Dvořáček	Júlia Čillíková	Slavomír Šťastný

Právne postavenie centrálnej banky po roku 1918

JUDr. Soňa Kubincová, PhD.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

The paper deals with the low status of the central bank in the period after the foundation of the Czechoslovak Republic in 1918. It describes the phases of development of the central banking system, including the character of the central bank, its name, organization, sphere of activities and the process of decision-making. The central banking system in Slovakia and its later developments were marked by the particularity of the period in which the system was established. The main milestones were the foundation of the Slovak State during the World War II, the political orientation towards the Soviet Union with centrally controlled economy after the end of the war, and the transition to the market economy after 1989. Another important milestone was the Slovak Republic's accession to the European Union and, later on, its entry into the euro area. At present, Národná banka Slovenska is, as an independent central bank, an integral part of the European System of Central Banks and the Eurosystem.

PRÁVNE POSTAVENIE CENTRÁLNEJ BANKY PO ROKU 1918

Centrálna banka zvyčajne nespadá pod pôsobnosť právnych predpisov o bankách a obvykle sa na ňu ani nevzťahuje základná charakteristika, že ide o podnikateľský subjekt. Centrálna banka má totiž na rozdiel od iných bánk stanovené celkom odlišné celospoločenské významné úlohy (predovšetkým starostlivosť o menu a cenovú stabilitu) a pri ich plnení sa nemôže viazať na zisk alebo stratu zo svojich operácií.¹

Na obdobie vzniku centrálnej banky nie sú jednotné názory, ale viaceré sa zhodujú, že to bolo v 17. storočí a že k ich rozkvetu dochádza v 19. storočí.

Centrálne banky pôvodne plnili dve funkcie:

- viedli účty pre panovníka alebo vlády a
- úverovali schodok štátnej pokladnice (štátneho rozpočtu).

Poznáme dva základné spôsoby založenia centrálnej banky:

1. poverením jednej z už existujúcich obchodných bánk výkonom uvedených funkcií (napr. Sveriges Risk bank),
2. založením centrálnej banky ako úplne novej inštitúcie (Bank of England).²

Výrazný náskok vyspelej Európy aj v oblasti bankovej sféry Slováci začali doháňať až na konci 18. storočia. V 19. storočí sa vo vyspelých ekonomikách už zreteľne vyprofilovali dva hlavné smery vývoja bánk. Na Slovensku typická dvojstupňová sústava s emisným bankovníctvom a obchodnými bankami začala vznikať po roku 1918. Centrálne bankovníctvo po roku 1918 bolo poznačené osobitosťou doby, v ktorej sa etablovalo. Bolo poznačené vznikom nového štátneho útvaru, vznikom Československej republiky.

BANKOVÝ ÚRAD MINISTERSTVA FINANCIÍ

V tomto období nevznikol hneď osobitný bankový subjekt pre centrálne bankovníctvo, ale in-

štitúcia vychádzajúca z tradícií tvrdej byrokracie. Vládnym nariadením číslo 119/1919 Zb. z. a n. zo 6. marca 1919 o úprave pomerov k Rakúsko-uhorskej banke bol zriadený bankový úrad ministerstva financií, riadený ministrom financií. Bankový úrad ministerstva financií bol zriadený na zabezpečovanie funkcií ceduľovej banky ako štátny úrad, ktorý riadilo ministerstvo financií prostredníctvom bankového výboru a obchodnej správy úradu. Bankový úrad bol oprávnený vykonávať všetky bankové a úverové obchody, ktoré zodpovedali postaveniu a povahe ceduľovej banky.

NÁRODNÁ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ

Takto fungovalo centrálne bankovníctvo až do roku 1925. Vtedy zákon č. 102/1925 Zb. z. a n., ktorý bol novelou zákona č. 347/1920 Zb. z. a n. zo 14. apríla 1920 o akciovej banke ceduľovej, uložil vláde zriadiť Národnú banku československú. Národná banka československá bola akciovou spoločnosťou s kapitálom 12 miliónov korún, z ktorých jedna tretina bola v rukách štátu. Banka mala výsadu vydávať bankovky. Na čele banky bol guvernére vymenovaný vládou. Národná banka československá prevzala činnosť Bankového úradu a mala právo vydávať bankovky. Začala svoju činnosť 1. apríla 1926, pričom tento termín bol stanovený vyhláškou ministra financií č. 43/1926 Zb. z. a n. Je potrebné spomenúť, že v tom čase platil zákon č. 347/1920 Zb. z. a n. o akciovej banke ceduľovej v znení neskorších predpisov, a to až do nadobudnutia účinnosti zákona č. 38/1948 Zb. o Národnej banke československej.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ BANKA

Vznik Slovenského štátu (zákonom č. 1/1939 Sl. z. zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom Slovenskom štáte) znamenal zmenu v postavení centrálneho bankovníctva na Slovensku. Bola zriadená Slovenská národná banka (banka) na základe vládného nariadenia č. 44/1939 Sl. z. zo dňa 4. apríla

¹ Bakeš a kol., 2003.

² Miháliková, Horniaková, 2001.

1939 o Slovenskej národnej banke. Z nariadenia vyplývalo, že od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia (od 6. 4. 1939) práva štátu v odbore cedulového bankovníctva vykonáva Slovenská národná banka, pričom banke sa priamo v tomto vládnom nariadení uložilo starať sa o stálosť meny, ďalej zabezpečiť platobný styk a stanovila sa jej povinnosť poskytovať úvery národnému hospodárstvu. Banka mala výlučné právo vydávať v Slovenskom štáte bankovky.

Štát sa zriekol práva vydávať štátovky a tiež sa zriekol možnosti zmocniť niekoho na vydávanie peňazí akéhokoľvek druhu. Vydávanie štátnych mincí sa uskutočňovalo po dohode s bankou. Bankovky zneli na slovenské koruny (Ks) a boli okrem štátnych zlatých mincí jediným neobmedzeným zákonným platidlom. Stanovila sa hodnota slovenskej koruny.

Bankovky, ako sa uvádzalo v nariadení, museli byť kryté:

- a) zlatom, devízami alebo zahraničnými cennými papiermi, zaistenými v zlate,
- b) zmenkami, šekmi, cennými papiermi alebo pôžičkami na ručný záloh.

Zlatom sa podľa tohto predpisu rozumelo zlato v prútoch a zlaté mince, počítajúc kilogram rýdzeho zlata po 32 041 0125 Ks. Devízami sa rozumeli bankovky, zmenky, splatné najneskoršie v 30 dňoch, šeky a pohľadávky, splatné do 30 dní, ktoré sa mali zaplatiť v zahraničnej mene v banke na niektorom zahraničnom finančnom stredisku, ak platobná schopnosť tejto banky bola známa. Mali sa počítať vždy ich zlatou hodnotou. Za cenné papiere zaistené v zlate sa považovali ľahko speňažiteľné zahraničné štátne dlhopisy, znejúce na menu s pevnou zlatou paritou a zaznamenané na zahraničných burzách.

Štátna správa bola povinná vykonávať svoje peňažné obchody cez banku.

Banka bola povinná v záujme usporiadaného úvernictva zariadiť evidenciu obchodných úverov a viesť ju tak, aby sa podľa možnosti zabránilo zneužívaniu úveru. Banka bola oprávnená vyžiadať si na tento cieľ od hocikoho doklady a správy. Banka mala právo požadovať od hocikoho správy o obchodoch s cudzozemskom. S týmto cieľom mala právo nazrieť do kníh a dokladov. Banka sa mohla ohradiť proti súkromným obchodom, ktoré by mohli poškodiť menu alebo štátny úver a mohla výkon týchto obchodov viazať na podmienky.

Banka bola verejným ústavom, vykonávajúcim úverové obchody. Na banku sa vzťahovali ustanovenia platného obchodného zákona o účastiných spoločnostiach.

Sídlom banky bola Bratislava. Banka bola oprávnená zriadiť na území štátu filiálky a pobočky.

Banku spravoval guvernér. Guvernéra menovala hlava štátu na 6 rokov, mohla ho však odvolať aj predtým pri zachovaní jeho zmluvných nárokov. Guvernér sa zúčastňoval na zasadnutiach vlády. Ku všetkým opatreniam, týkajúcim sa priamo alebo nepriamo vývinu, súvahy a organizácie banky, ako i dozoru nad peňažnými ústavmi, potreboval guvernér súhlas člena bankovej rady vládou oso-

bitne určeného. Guvernérovi pomáhal a v prípade potreby ho zastupoval viceguvernér. Viceguvernéra menovala hlava štátu na 6 rokov, mohla ho však i predtým odvolať pri zachovaní jeho zmluvných nárokov. Príjmy guvernéra a viceguvernéra určovala zmluva uzavretá s vládou; vyplácala ich banka. Stanovy určovali, kto zastupuje banku a jej filiálky.

Vláda menovala bankovú radu, pozostávajúcu z 8 členov; Zaujímavosťou bolo, že poľné a lesné hospodárstvo, priemysel a bankovníctvo mali mať aspoň po jednom zástupcovi. Banková rada mala podporovať guvernéra poradnou činnosťou. Odmenu členom bankovej rady určovala vláda.

Bol zriadený aj revidujúci výbor banky, ktorý bol povinný aspoň dva razy do roka podrobiť vedenie obchodov banky revízií, najmä mal skúmať ročnú súvahu a účet zisku a straty. Predseda revidujúceho výboru, menovaný guvernérom, podával o výsledkoch revízie správu ministerstvu financií, guvernérovi a členovi bankovej rady. O výsledku skúmania záverečných účtov banky podával predseda výboru správu valnému zhromaždeniu. Revidujúci výbor bol volený valným zhromaždením, mal 5 členov a jeho funkčné obdobie bolo 5 rokov. Prvý výbor menovala vláda.

Zamestnancov menoval guvernér banky, určoval ich služobné zaradenie a povinnosti. Právne pomery zamestnancov banky a ich služobné príjmy určil osobitný úradnícky štatút, schválený vládou. Pri výkone svojho úradu požívali zamestnanci banky rovnakú právnu ochranu ako štátni úradníci. Všetci úradníci a zamestnanci banky, členovia bankovej rady, členovia revidujúceho výboru a ich prípadné pomocné orgány nesmeli bez povolenia vyzradiť veci a zariadenia banky, o ktorých sa dozvedeli, najmä jej obchody a úvery, a to ani potom nie, keď činnosť v banke skončili.

Valné zhromaždenie tvorilo zastúpenie účastinárov. Valné zhromaždenie muselo byť zvolané aspoň raz do roka. Hlasovacie právo na valnom zhromaždení sa určilo podľa nominálnej hodnoty účastín tak, že na každých 10 000 Ks pripadal jeden hlas. Na platné uznašanie stačila nadpolovičná väčšina. Základná istina banky bola 100 miliónov Ks, rozdelených na účastiny po 1000 Ks znejúcich na meno. Na výkon hlasovacieho práva bolo potrebné, aby majiteľ bol zapísaný v knihe účastinárov.

Banka bola povinná nahradiť opotrebované, znečistené, alebo obehom poškodené bankovky novými a za poškodené bankovky dať náhradu, ak majiteľ predložil časť bankovky, ktorá je väčšia ako polovica. Banka bola povinná oznámiť jednotlivé vydania bankoviek v Slovenskom zákonníku. Stiahnutie bankoviek určitého druhu z obehu bolo potrebné uverejniť rovnakým spôsobom a uviesť lehotu, do ktorej zostávali bankovky platidlom a lehotu, do ktorej ich bolo možné potom ešte v banke vymeniť.

Napodobenie alebo falšovanie bankou vydaných bankoviek a účastín spolu s kupónmi a talónmi k nim patriacimi bolo trestné. Výroba tlačív napodobujúcich úpravou bankovky, či už tlačou,

alebo iným spôsobom cieľom reklamy a podobne bola zakázaná. Porušenie tohto zákazu bolo trestné. Ak banka v týždennom výkaze alebo v ročných záverečných účtoch svoje pomery nepravdivo uviedla alebo ich zatajila, taktiež ak vydala viac bankoviek (ako bola oprávnená podľa predpisov o krytí bankoviek uloženom zákonom), potrestali sa vinníci podľa trestných zákonov, prípadne podľa obchodného zákona. Banka bola oprávnená falšované bankovky a falšované mince vziať (odobrať) z obehu bez náhrady a s vydaním potvrdenky.

Majetok a výťažky banky boli – okrem nehnuteľností a dividend vyplatených účastinárom – oslobodené od všetkých daní a poplatkov. Všetky knihy a záznamy banky ako aj jej právne listiny boli oslobodené od platenia poplatkov. Knihy a záznamy banky mali dôkaznú silu (dokazovaciu moc) verejných listín.

V nariadení bolo ďalej ustanovené, že cudzozemské platidlá nemožno v Slovenskom štáte použiť na platenie. Osobitný zákon umožnil banku poveriť dozorom nad všetkými bankami, sporiteľňami a inými peňažnými ústavmi.

Vládne nariadenie č. 44/1939 Sl. z. o Slovenskej národnej banke bolo zrušené zákonom č. 38/1948 Sb. o Národnej banke Československej. Už po skončení druhej svetovej vojny bola obnovená Národná banka Československá z dovtedajšej Národnej banky pre Čechy a Moravu (ktorá existovala v Protektoráte Čechy a Morava) a z dovtedajšej Slovenskej národnej banky (ktorá existovala v Slovenskom štáte). Pritom bol vydaný dekrét prezidenta republiky č. 139/1945 Zb. z 19. októbra 1945 o prechodnej úprave právnych pomerov Národnej banky Československej a tiež bol vydaný dekrét prezidenta republiky č. 91/1945 Zb. z 19. októbra 1945 o obnovení československej meny.

NÁRODNÁ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ

Vládne nariadenie bolo zrušené zákonom č. 38/1948 Zb. zo dňa 11. marca 1948 o Národnej banke Československej. Zákonom tak bola opakovane – aj na Slovensku – zriadená centrálna banka s názvom Národná banka Československá ako verejný štátny ústav so sídlom v Prahe. Kmeňové imanie banky predstavovalo 500 miliónov Kčs.

V úvodných ustanoveniach zákona sa stanovilo, že štát vykonáva správu meny na celom štátnom území v rozsahu stanovenom týmto zákonom prostredníctvom Národnej banky československej (banka). Banka mala výhradné právo vydávať bankovky. Banka, ako sa stanovilo v zákone, riadila peňažný trh, pričom pri jeho riadení musela rešpektovať potreby československého hospodárstva so zreteľom na hospodársky plán. Banka bola povinná viesť evidenciu úverov a bola povinná vykonávať ich kontrolu. Banka bola povinná udržiavať stav zlata a devíz vo výške vyžadovanej potrebami platobnej bilancie a správy meny tak, aby bola zabezpečená stálosť menovej jednotky.

Banka vykonávala svoju činnosť ústredím v Prahe, oblastným ústavom pre Slovensko v Bratislave. Vedúcim správnym orgánom banky bola 9 členná

banková rada, ktorá sa skladala z guvernéra, viceguvernéra a ďalších 7 členov. Podmienkou bolo, že guvernér alebo viceguvernér a dvaja z ďalších členov bankovej rady museli byť Slováci. Členmi bankovej rady mohli byť len československí štátni občania, ktorí mali potrebné odborné vedomosti a skúsenosti. Platil zákaz nezlučiteľnosti funkcií pre členov vládnych a zákonodarných zborov, ktorí nemohli byť členmi bankovej rady. Guvernér a viceguvernér menoval na návrhu vlády prezident republiky na obdobie 5 rokov.

Dozorným orgánom bol revidujúci výbor, ktorý sa skladal zo 6 členov, z ktorých dvaja členovia museli byť Slováci. Platilo, že aj členovia revidujúceho výboru museli byť československými štátnymi občanmi, ktorí preukázali odborné vedomosti a skúsenosti.

Vedúcim úradníkom banky bol generálny riaditeľ, ktorý vykonával príkazy guvernéra. Generálny riaditeľ a ostatní zamestnanci banky boli v súkromnoprávnom služobnom pomere.

Banka mala právo v oblasti svojej pôsobnosti požadovať od kohokoľvek správy a doklady o jeho obchodoch a hospodárskej činnosti a verejné orgány jej museli v tejto činnosti pomáhať. Banka bola v zásade oslobodená od poplatkov. V prospech banky sa stanovila týmto zákonom pre prípad sporového konania, výlučná miestna príslušnosť súdu, ktorý rozhodoval v sídle banky. Tento zákon o Národnej banke Československej bol zrušený ku dňu 1. januára 1990, a to nadobudnutím účinnosti zákona č. 158/1989 Zb. o bankách a sporiteľniach, pričom až do tohto obdobia s pokazom na zákon č. 31/1950 Sb. zo dňa 9. marca 1950 všetky práva a záväzky Národnej banky československej prevzala Štátna banka československá, a to nadobudnutím účinnosti zákona dňom 1. apríla 1950.

ŠTÁTNÁ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ

Účelom zriadenia Štátnej banky československej (banka alebo ŠBČS), ako to vyplýva z úvodného ustanovenia zákona č. 31/1950 Zb. o Štátnej banke československej bolo zabezpečiť plnenie všetkých úloh, ktoré sa týkajú meny a peňažníctva a nie sú obstarávané priamo inými štátnymi orgánmi, a aby tieto úlohy boli plnené v súlade s hospodárskym plánovaním. Banka mala prevziať postupne podľa pokynov ministerstva financií všetky práva a záväzky:

1. Národnej banky československej,
2. Živnostenskej banky, národného podniku,
3. Slovenskej Tatra banky, národného podniku,
4. Poštovej sporiteľne, národného podniku,

Pritom bolo stanovené, že tieto peňažné ústavy mali ukončiť svoju činnosť prevodom práv a záväzkov na ŠBČS a zaniknúť dňom, ktorý mal určiť minister financií vyhláškou v Zbierke zákonov (dokončenie prevodu časti práv a záväzkov týchto peňažných ústavov na ŠBČS však bolo od 10. 11. 1965 zastavené ustanovením § 22 ods. 1 zákona č. 117/1965 Zb.). Preto zákon č. 38/1948 Zb. o Národnej banke Československej nebol napokon zrušený už na základe § 24 zákona č. 31/1950 Zb., ale de iure

bol zrušený až od 1. 1. 1990 ustanovením § 31 zákona č. 158/1989 Zb. Už od 1. 4. 1950 však činnosť centrálnej banky (ktorá pôvodne patrila Národnej banke československej) vykonávala Štátna banka československá na základe zákona č. 31/1950 Zb. Obdobie od roku 1953 bolo obdobím centralizácie bankovníctva. V oblasti meny bol schválený zákon č. 41/1953 Zb. o peňažnej reforme, ktorým sa vykonala menová reforma, vydali sa nové peniaze a stiahli z obehu staré s cieľom zvýšiť kúpnu silu československej koruny a upevniť jej kurz.

Štátna banka československá bola štátnym ústavom. Sídlo banky bolo v Prahe. Banka vykonávala svoju činnosť ústredím v Prahe, oblasťným ústavom pre Slovensko v Bratislave a pobočkami. Banka mala výhradné právo vydávať bankovky a regulovať obeh platidiel.

Štátna banka československá okrem úloh centrálnej banky vykonávala aj niektoré bankové činnosti obchodných bánk, ako napríklad prijímala peňažné vklady na bežné a šekové účty a na vkladné knižky. Súčasne medzi jej úlohy patrilo poskytovať úver peňažným ústavom a kontrolovať ich úverovú činnosť. Banka bola povinná poskytovať ústredným úradom údaje potrebné na zostavenie a kontrolu plnenia hospodárskeho plánu. ŠBČS bola vybudovaná ako centrálna riadený peňažný ústav zabezpečujúci tak úlohy centrálnej banky, ako aj obchodného bankovníctva.

Banku viedol generálny riaditeľ, ktorý osobne zodpovedal ministrovi financií a bol povinný dbať na jeho pokyny a smernice. Zastupoval ho námestník. Generálneho riaditeľa a jeho námestníka vymenúvala a odvolávala vláda na návrh ministra financií. Zákon č. 31/1950 Zb. o Štátnej banke československej bol zrušený zákonom č. 117/1965 Zb. z 10. novembra 1965 o Štátnej banke československej, pričom sa v tomto zákone konštatovalo, že Štátna banka československá zriadená v roku 1950 je ústrednou bankou Československej socialistickej republiky, sídlom banky zostala Praha. Banka mala výhradné právo vydávať bankovky a riadiť obeh peňazí v štáte. Súčasne poskytovala prevádzkové a investičné úvery socialistickým organizáciám a financovala investičnú výstavbu uskutočňovanú socialistickými organizáciami a kontrolovala jej prípravu a efektívnosť. Mala povinnosť vykonávať v socialistických organizáciách rozboru tvorby a používania prostriedkov na mzdy a kontrolu, či sa mzdy vyplácajú v rámci vytvorených prostriedkov. Banku riadil generálny riaditeľ, ktorého, tak ako aj jeho námestníkov, vymenúvala a odvolávala vláda. Slovensku bolo priznané autonómne nerovnoprávne postavenie, čo bolo zrejmé aj zo zriadenia Oblasťného ústavu pre Slovensko, ktorý riadil oblasťný riaditeľ vo funkcii námestníka generálneho riaditeľa pre Slovensko. Oblasťného riaditeľa vymenúvalo a odvolávalo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady na návrh generálneho riaditeľa. Banka mala aj štatutárny fond vo výške jednej miliardy Kčs, ktorý slúžil na zabezpečenie záväzkov banky.

Je potrebné poznamenať, že vývoj štátoprávnych vzťahov Čechov a Slovákov sa v tom období

uberal k socialistickej federácii a v oblasti bankovníctva sa začali horúčkovité prípravy na vznik federálnej emisnej banky a dvoch národných emisných bánk, čo predpokladalo aj pôvodné znenie čl. 14 a čl. 42 ods. 2 písm. i) ústavného zákona č. 143/1968 Zb. o československej federácii, k čomu však reálne nedošlo.³

Zákon č. 117/1965 Zb. o Štátnej banke československej bol zrušený zákonom č. 144/1970 Zb. z 21. decembra 1970 o Štátnej banke československej, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1971. Zákon definoval Štátnu banku československú (banka) – ktorá bola pôvodne zriadená zákonom č. 31/1950 Zb. – ako ústrednú banku Československej socialistickej republiky. Sídlo banky bola naďalej Praha. Banka mala výhradné právo vydávať bankovky; ďalej spolu s federálnym ministerstvom financií navrhovala vláde Československej socialistickej republiky úpravu československej meny a zásady obehu zákonných peňazí a dozerala na ochranu meny. Určovala kurz československej koruny k zahraničným menám na podklade zásad schválených vládou Československej socialistickej republiky; určovala cenu zlata v bankových operáciách a okrem iných činností prijímala vklady na účty a poskytovala úvery. Banka bola oprávnená kontrolovať, a to najmä pri účasti na plánovacích prácach a pri poskytovaní úverov a devízových prostriedkov, ako socialistické organizácie používajú celospoločenské prostriedky.

Banku riadil predseda banky; zastupoval ho v plnom rozsahu podpredseda banky a na jednotlivých úsekoch činnosti banky predsedom poverení generálni riaditelia banky. Ak bol predsedom banky občan Českej socialistickej republiky, bol podpredsedom banky občan Slovenskej socialistickej republiky alebo naopak. Predsedu banky vymenúval a odvolával prezident Československej socialistickej republiky na návrh vlády Československej socialistickej republiky. Podpredsedu banky a generálnych riaditeľov banky vymenúvala a odvolávala vláda Československej socialistickej republiky na návrh predsedu banky. Predseda banky mal postavenie vedúceho federálneho ústredného orgánu. Banka vykonávala svoju činnosť prostredníctvom ústredia v Prahe, ktoré vykonávalo celoštatnú koncepcnú, riadiacu a kontrolnú činnosť a prostredníctvom hlavného ústavu pre Českú socialistickú republiku v Prahe a hlavného ústavu pre Slovenskú socialistickú republiku v Bratislave, respektíve prostredníctvom pobočiek, prípadne iných organizačných jednotiek.

Banka mala štatutárny fond, ktorý tvorilo päť miliárd Kčs a slúžil na zabezpečenie záväzkov banky. Banka hospodárila podľa zásad ustanovených vládou Československej socialistickej republiky. Banka bola povinná odvádzať do štátneho rozpočtu federácie časť zisku podľa zásad schválených vládou Československej socialistickej republiky. Ročnú účtovnú závierku spoločne s výročnou správou schvaľovala vláda Československej socialistickej republiky.

Ďalším právnym predpisom, ktorý znamenal zmeny v postavení Štátnej banky československej

bol zákon č. 130/1989 Zb. z 15. novembra 1989 o Štátnej banke československej. Podľa neho Štátna banka československá bola ústrednou bankou Československej socialistickej republiky. Štátna banka československá mala postavenie ústredného orgánu štátnej správy Československej socialistickej republiky v oblasti meny a v rozsahu ustanovenom zákonom o ŠBČS a osobitnými zákonmi v oblasti bankovníctva, pri udeľovaní povolení a vydávaní všeobecne záväzných právnych predpisov. Sídlo bola naďalej Praha. Štátna banka československá sa podieľala na tvorbe komplexných štátnych plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja Československej socialistickej republiky, Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky, rozpočtových výhládov a štátnych rozpočtov federácie a republík a predkladala svoje stanoviská z hľadiska zabezpečenia peňažnej rovnováhy a vytvárania podmienok pre stabilitu československej meny. Štátna banka československá mala výhradné právo vydávať československé peniaze, dohliadať na ochranu meny, na tlač a razbu peňazí, ako aj ich stiahnutie z obehu. Riadila peňažný obeh a určovala a vyhlasovala kurz československej meny k cudzím menám na podklade zásad schválených vládou Československej socialistickej republiky s prihliadnutím na vývoj národného hospodárstva, platobnej bilancie a situácie na devízových trhoch. Mala zodpovednosť za riadenie peňažného obehu, za kvalitu a stabilitu meny, ako aj vykonávala ďalšie činnosti súvisiace s devízovými operáciami a správou menových rezerv a devízových prostriedkov. Štátna banka usmerňovala postup bánk a sporiteľní pri poskytovaní úverov právnickým osobám a pri poskytovaní pôžičiek fyzickým osobám. Keďže v tomto čase bola snaha oddeliť komerčné bankovníctvo od centrálného bankovníctva (pozri zákon č. 158/1989 Zb. o bankách a sporiteľniach), zákon stanovil spôsob a nástroje usmerňovania činnosti bánk a sporiteľní, a to najmä výškou úveru, ktorý Štátna banka poskytovala bankám a sporiteľniam ako zdroj pre poskytovanie úverov a pôžičiek. Súčasne Štátna banka určovala pravidlá likvidity bánk a sporiteľní a stanovovala povinné rezervy bánk a sporiteľní, ktoré museli byť uložené v Štátnej banke československej. Zákon č. 130/1989 Zb. už obsahoval aj ustanovenia o bankovom dohľade, ktoré boli veľmi strohé.

Štátnu banku československú riadil predseda Štátnej banky československej; v čase jeho neprítomnosti ho v plnom rozsahu zastupoval prvý podpredseda Štátnej banky československej. Predsedu Štátnej banky československej vymenúval a odvolával prezident Československej socialistickej republiky na návrh vlády Československej socialistickej republiky. Prvého podpredsedu Štátnej banky československej a podpredsedov Štátnej banky československej vymenúvala a odvolávala vláda Československej socialistickej republiky na návrh predsedu Štátnej banky československej.

Štátna banka československá hospodárila podľa zásad ustanovených pre ňu vládou Česko-

slovenskej socialistickej republiky. Štátna banka československá vytvárala štatutárny fond, ktorý bol k 1. januáru 1990 1,4 miliardy Kčs a slúžil na zabezpečenie záväzkov Štátnej banky československej.

Na všetky bankové operácie Štátnej banky československej, vrátane stavu na účtoch, ktoré viedla sa vzťahovalo bankové tajomstvo. Správu o stave na účte banka mohla podať len v prípadoch ustanovených zákonom.

ŠTÁTNÁ BANKA ČESKO-SLOVENSKÁ

Zákon č. 130/1989 Zb. o Štátnej banke československej bol zrušený zákonom č. 22/1992 Zb. zo dňa 20. decembra 1991 o Štátnej banke česko-slovenskej. Štátna banka česko-slovenská bola zriadená ako ústredná banka Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky so sídlom v Prahe. Štátna banka česko-slovenská pôsobila ako federálny ústredný orgán v rozsahu ustanovenom zákonom o ŠBČS a osobitnými zákonmi.

Hlavným cieľom Štátnej banky česko-slovenskej bolo zabezpečovať stabilitu česko-slovenskej meny. Kvôli tomu Štátna banka česko-slovenská určovala menovú politiku; vydávala bankovky a mince; riadila peňažný obeh, koordinovala platobný styk a zúčtovanie bánk a starala sa o ich plynulosť a hospodárnosť; vykonávala dohľad nad vykonávaním bankových činností a starala sa o bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému v Českej a Slovenskej Federatívnej Republike a vykonávala ďalšie činnosti podľa zákona o ŠBČS.

Štátnu banku česko-slovenskú tvorili

- a) federálne ústredie so sídlom v Prahe;
- b) ústredie pre Českú republiku so sídlom v Prahe a ústredie pre Slovenskú republiku so sídlom v Bratislave;
- c) pobočky;
- d) účelové organizačné jednotky.

Najvyšším riadiacim orgánom Štátnej banky česko-slovenskej bola Banková rada Štátnej banky česko-slovenskej. Štátnu banku česko-slovenskú zastupoval navonok guvernér. Pri federálnom ústredí Štátnej banky česko-slovenskej a pri republikových ústrediach mohli byť ustanovené zbory poradcov zložené z odborníkov, ktorí neboli zamestnancami Štátnej banky česko-slovenskej. Bolo zakotvené, že Štátna banka česko-slovenská pri zabezpečovaní svojho hlavného cieľa je nezávislá od pokynov vlády Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, vlády Českej republiky a vlády Slovenskej republiky.

Štátna banka česko-slovenská mala výhradné právo vydávať bankovky a mince, ako aj pamätné mince. Stanovila sa peňažná jednotka v Českej a Slovenskej Federatívnej Republike a ňou sa stala koruna česko-slovenská, pričom skratka jej názvu bola Kčs. Koruna česko-slovenská sa delila na sto halierov. Štátna banka česko-slovenská mala právo vymieňať poškodené bankovky a mince podľa pravidiel určených zákonom, mala právo vyhlásiť za neplatné a stiahnuť z obehu bankovky a mince, ktoré vydala.

4 Muchová, 1999.

Štátna banka česko-slovenská ustanovovala úrokové sadzby, rámce, splatnosti a ďalšie podmienky obchodov, ktoré vykonávala podľa zákona o ŠBČS. Mohla požadovať, aby v nej banky mali uloženú určenú časť svojich zdrojov ako povinné minimálne rezervy, ktoré sa spravidla neúročili. Zákon stanovil subjekty, nad ktorými vykonávala Štátna banka česko-slovenská bankový dohľad. Tento zákon už stanovil, že Štátna banka česko-slovenská hospodári podľa rozpočtu schváleného bankovou radou, čím sa podporila aj finančná nezávislosť centrálnej banky. Stanovilo sa, že na všetky bankové operácie Štátnej banky česko-slovenskej vrátane stavov na účtoch, ktoré viedla, sa vzťahuje bankové tajomstvo. Tento zákon bol de iure zrušený až v roku 2001 zákonom č. 149/2001 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Postavenie Národnej banky Slovenska (NBS) v súčasnosti upravuje zákon NR SR č. 566/1992 Zb. z 18. novembra 1992 o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov. Platný zákon o Národnej banke Slovenska je zosúladený a kompatibilný s právom Európskej únie (EÚ). Národná banka je zriadená ako nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave. Národná banka Slovenska je súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB). Vytvorenie ESCB posilňuje integráciu menových vzťahov – jeho úlohou sa stáva realizácia jednotnej menovej politiky Eurosystému. Základným cieľom ESCB je udržať cenovú stabilitu; súčasne by mal podporovať základnú líniu hospodárskej politiky únie⁴⁾ Národná banka Slovenska sa odo dňa zavedenia eura v Slovenskej republike (teda od 1. 1. 2009) stala aj súčasťou Eurosystému ako systému centrálneho bankovníctva eurozóny v rámci Európskeho systému centrálnych bánk. Národná banka Slovenska je právnickou osobou so sídlom v Bratislave; nezapisuje sa do obchodného registra. Národná banka Slovenska v rozsahu svojej pôsobnosti vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré sa vyhlasujú v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska má v majetkovoprávných vzťahoch pri nakladaní s vlastným majetkom postavenie podnikateľa. Hlavným cieľom Národnej banky Slovenska je udržiavanie cenovej stability. Okrem toho sa Národná banka Slovenska:

- a) podieľa sa na spoločnej menovej politike, ktorú určuje Európska centrálna banka pre eurozónu,
- b) vydáva eurobankovky a euromince podľa osobitných predpisov platných v eurozóne pre vydávanie eurobankoviek a euromincí,
- c) podporuje plynulé fungovanie platobných systémov a zúčtovacích systémov, riadi, koordinuje a zabezpečuje peňažný obeh, platobný styk a zúčtovávanie údajov platobného styku v stanovenom rozsahu a stará sa o ich plynulosť a hospodárnosť,
- d) udržiava devízové rezervy, disponuje s nimi a uskutočňuje devízové operácie, pričom odo dňa zavedenia eura pri uskutočňovaní operácií v rámci Eurosystému postupuje podľa osobitných predpisov platných pre operácie Eurosystému,
- e) vykonáva ďalšie činnosti podľa zákona o NBS a osobitných zákonov.

Národná banka Slovenska ako centrálna banka je nezávislá inštitucionálne, personálne, finančne a operačne. Má postavenie a vážnosť obdobnú ako centrálne banky v zahraničí. Počnúc rokom 2006 okrem bankového dohľadu vykonáva aj komplexný dohľad nad finančným trhom, čím prispieva k stabilite finančného systému ako celku, ako aj k bezpečnému a zdravému fungovaniu finančného trhu v záujme udržiavania dôveryhodnosti finančného trhu, ochrany klientov a rešpektovania pravidiel hospodárskej súťaže.

ZÁVER

Vývoj centrálneho bankovníctva bol poznačený politickou situáciou na území Slovenska. Rozhodujúcimi medzníkmi pri zmenách v organizácii a štruktúre, ako aj v predmete činnosti centrálnej banky bol vznik Slovenského štátu a následne vznik Slovenskej národnej banky. Po roku 1950 vzhľadom na politickú, ale aj ekonomickú orientáciu na socialistický Sovietsky zväz centrálna banka bola budovaná na zásadách prísneho centrálneho riadenia národného hospodárstva. To znamenalo vznik Štátnej banky československej závislej od rozhodnutí vlády. Zmeny nastali až po roku 1989, kedy sa začalo centrálné bankovníctvo oddeľovať od komerčných bánk, čo bolo opäť podmienené ekonomickou situáciou – prechodom na trhovú, resp. zmiešanú ekonomiku, ale aj politickou situáciou na Slovensku. Vznik samostatnej Slovenskej republiky znamenal vznik Národnej banky Slovenska ako nezávislej centrálnej banky.

Literatúra:

- Bakeš, M. a kol.: Finanční právo, 3. vydání, C. H. BECK, Praha, 2003, str. 610.
- Kačkovíčová, M.: Štátna banka československá, In: BIATEC, Národná banka Slovenska, Bratislava, č. 9, 1997.
- Miháliková, A., Horniaková, I.: Finančné a menové výťahy v teórii a praxi, Právnická fakulta UK Bratislava, 2001, str. 126.
- Muchová, E.: Európska menová únia, Ekonóm, Bratislava, 1999, s. 133-134.

Zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy patriace do kompetencie NBS (platné k 1. 1. 2011)

JUDr. Renáta Bašková
Národná banka Slovenska

List of laws and decrees on matters within the competence of the National Bank of Slovakia, in force as at 1 January 2011. The full texts of the laws can be found at the NBS website: [HYPERLINK „http://www.nbs.sk“ www.nbs.sk](http://www.nbs.sk). Only the Slovak-language texts published in the Collection of laws of the Slovak Republic and, in the case of NBS decrees, also in the NBS Gazette, are considered as authentic and legally binding. The date on which the texts of the laws and decrees were last updated is stated in the respective texts.

ZÁKONY

- Zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 492/2009 Z. z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 129/2010 Z. z.
- Zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon Slovenskej národnej rady č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení v znení neskorších predpisov
- Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov

VYHLÁŠKY

OBLASŤ EMISIE BANKOVIEK A MINCÍ

- Vyhláška č. 456/2001 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach, za ktorých možno zhotoviť a používať reprodukcie bankoviek, pamätných bankoviek, mincí, pamätných mincí, obchodných mincí a cenných papierov vydaných Národnou bankou Slovenska, ako aj predmety, ktoré ich úpravou napodobňujú, vrátane ich záznamov v elektronickej forme v znení vyhlášky č. 607/2008 Z. z.
- Vyhláška č. 464/2001 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach, za ktorých podnikatelia môžu spracúvať bankovky a mince pre iné osoby, postup bánk a podnikateľov pri spracúvaní bankoviek a mincí v znení vyhlášky č. 607/2008 Z. z.
- Vyhláška č. 465/2001 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o postupe pri prijímaní zákonných peňazí a pri nakladaní s nimi a podrobnosti o poskytovaní náhrad za necelé bankovky alebo za inak poškodené bankovky a mince v znení vyhlášky č. 607/2008 Z. z.

- Vyhláška č. 607/2008 Z. z. o niektorých podrobnostiach o hotovostnom peňažnom obehú a o zmene niektorých vyhlášok

OBLASŤ BANKOVNÍCTVA

- Vyhláška č. 600/2001 Z. z. o registri hypoték a podrobnostiach o postavení a činnosti hypotekárneho správcu a jeho zástupcu v znení vyhlášky č. 661/2004 Z. z.
- Vyhláška č. 221/2008 Z. z., ktorú sa ustanovujú niektoré pravidlá pre duálne zobrazovanie niektorých cien, platieb a iných hodnôt pre oblasť finančného trhu a služieb finančných inštitúcií v oblasti bankovníctva, kapitálového trhu, poisťovníctva a dôchodkového sporenia

OBLASŤ KAPITÁLOVÉHO TRHU VRÁTANE CENNÝCH PAPIEROV

- Vyhláška č. 92/2002 Z. z., ktorú sa ustanovujú podrobnosti a spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vznik a činnosť centrálneho depozitára cenných papierov
- Vyhláška č. 93/2002 Z. z., ktorú sa ustanovujú náležitosti žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa § 102 ods. 1 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch)
- Vyhláška č. 494/2002 Z. z., ktorú sa ustanovujú podrobnosti a spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vznik a činnosť burzy cenných papierov
- Vyhláška č. 495/2002 Z. z., ktorú sa ustanovujú náležitosti žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa § 6 ods. 5 zákona č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov
- Vyhláška č. 617/2003 Z. z. o vlastných zdrojoch správцovskej spoločnosti a ich výpočte v znení vyhlášky č. 166/2005 Z. z.
- Vyhláška č. 680/2004 Z. z., ktorú sa ustanovujú podrobnosti o niektorých náležitostiach zjednodušeného predajného prospektu podielového fondu
- Vyhláška č. 681/2004 Z. z., ktorú sa ustanovujú kritériá posudzovania trhovej praxe
- Vyhláška č. 166/2005 Z. z. o vlastných zdrojoch finančného konglomerátu a metódach výpočtu dostatočnej výšky vlastných zdrojov na úrovni finančného konglomerátu a o zmene a doplnení niektorých vyhlášok v znení vyhlášky č. 657/2006 Z. z. a vyhlášky č. 425/2007 Z. z.
- Vyhláška č. 240/2008 Z. z., ktorú sa určuje počet desatinných miest pri zaokrúhľovaní pri premene menovitej hodnoty niektorých druhov cenných papierov zo slovenskej meny na eurá
- Vyhláška č. 319/2009 Z. z. o poplatkoch pre emitenta cenného papiera a o spôsobe ich úhrady dôchodkovou správцovskou spoločnosťou

OBLASŤ POISŤOVNÍCTVA

- Vyhláška č. 413/2001 Z. z., ktorú sa vykonáva zákon o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou mo-

torového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 569/2004 Z. z.

OBLASŤ DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

- Vyhláška č. 183/2004 Z. z. o spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vznik a činnosť dôchodkovej správцovskej spoločnosti
- Vyhláška č. 440/2004 Z. z., ktorú sa ustanovuje, čo sa rozumie nepravdivou alebo zavádzajúcou informáciou, službou alebo plnením, ktoré nesúvisia so starobným dôchodkovým sporením v znení vyhlášky č. 774/2004 Z. z. a vyhlášky č. 606/2006 Z. z.
- Vyhláška č. 773/2004 Z. z., ktorú sa ustanovuje spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti
- Vyhláška č. 87/2005, ktorú sa ustanovuje postup pri výpočte a zúčtovaní odplaty za správu dôchodkového fondu a odplaty za vedenie osobného dôchodkového účtu
- Vyhláška č. 217/2005 Z. z. o vlastných zdrojoch doplnkovej dôchodkovej spoločnosti a o metódach a postupoch stanovenia hodnoty majetku v doplnkových dôchodkových fondoch v znení vyhlášky č. 605/2006 Z. z. a vyhlášky č. 246/2009 Z. z.
- Vyhláška č. 91/2008 Z. z. o poskytovaní informácií o transakciách s majetkom v dôchodkovom fonde a o stave majetku v dôchodkovom fonde dôchodkovou správцovskou spoločnosťou a jej depozitárom a o zmene vyhlášky Národnej banky Slovenska č. 567/2006 Z. z., ktorú sa ustanovuje obsah správ o hospodárení s majetkom v dôchodkovom fonde, správ o hospodárení s vlastným majetkom dôchodkovej správцovskej spoločnosti, spôsob a rozsah ich zverejňovania a obsah dennej informácie o každej transakcii s majetkom v dôchodkovom fonde v znení vyhlášky č. 523/2008 Z. z. a vyhlášky č. 69/2010 Z. z.
- Vyhláška č. 101/2008 Z. z. o vlastných zdrojoch dôchodkovej správцovskej spoločnosti v znení vyhlášky č. 523/2008 Z. z.
- Vyhláška č. 74/2009 Z. z. o predkladaní oznámení o prekročení a zosúladení limitov v majetku dôchodkového fondu a doplnkového dôchodkového fondu
- Vyhláška č. 75/2009 Z. z. o poskytovaní informácie o čistej hodnote majetku v doplnkových dôchodkových fondoch
- Vyhláška č. 246/2009 Z. z. o spôsobe určenia hodnoty majetku v dôchodkovom fonde a doplnkovom dôchodkovom fonde a o zmene vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 217/2005 Z. z. o vlastných zdrojoch doplnkovej dôchodkovej spoločnosti a o metódach a postupoch stanovenia hodnoty majetku v doplnkových dôchodkových fondoch v znení neskorších predpisov
- Vyhláška č. 267/2009 Z. z. o referenčnej hodnote konzervatívneho dôchodkového fondu a o zložení referenčnej hodnoty vyváženého

dôchodkového fondu a rastového dôchodkového fondu

- Vyhláška č. 270/2009 Z. z. o poskytovaní informácií o stave majetku v doplnkových dôchodkových fondoch
- Vyhláška č. 545/2009 Z. z. o ročných správach a polročných správach predkladaných dôchodkovou správcovsou spoločnosťou
- Vyhláška č. 546/2009 Z. z. o ročných správach a polročných správach predkladaných doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou

OPATRENIA OBLASŤ BANKOVNÍCTVA

- Opatrenie NBS č. 14/2001, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o registráciu zastúpenia zahraničnej banky alebo obdobnej zahraničnej finančnej inštitúcie, ktorá vykonáva bankové činnosti (oznámenie č. 591/2001 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 15/2001, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti banky o predchádzajúci súhlas na zriadenie pobočky v zahraničí (oznámenie č. 592/2001 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 17/2001 o náležitostiach oznámenia potrebného na zistenie ďalších osôb, ktoré na základe vzťahu k oznamovateľovi majú k banke alebo k pobočke zahraničnej banky osobitný vzťah (oznámenie č. 594/2001 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 2/2003 o registri úverov a záruk (oznámenie č. 237/2003 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 7/2004 (oznámenie č. 322/2004 Z. z.), opatrenia NBS č. 4/2005 (oznámenie č. 420/2005 Z. z.) a opatrenia NBS č. 2/2006 (oznámenie č. 462/2006 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 9/2004, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o udelenie bankového povolenia pre banku a zahraničnú banku na vykonávanie bankových činností prostredníctvom jej pobočky na území Slovenskej republiky (oznámenie č. 605/2004 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 14/2004, ktorým sa ustanovuje osnova rozšírenej správy audítora pre audit bánk a pobočiek zahraničných bánk (oznámenie č. 674/2004 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 15/2004 o vlastných zdrojoch finančného konglomerátu a o majetkovej angažovanosti finančného konglomerátu (oznámenie č. 675/2004 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 13/2006 (oznámenie č. 660/2006 Z. z.), opatrenia NBS č. 5/2007 (oznámenie č. 352/2007 Z. z.) a opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 12/2005 o analýze rizík súvisiacich s bezpečnosťou prevádzkových priestorov a bánk a pobočiek zahraničných bánk (oznámenie č. 632/2005 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 1/2006 o informáciách poskytovaných v súvislosti s odplatami klienta banky alebo pobočky zahraničnej banky (oznámenie č. 416/2006 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 4/2007 o vlastných zdrojoch financovania bánk a požiadavkách na vlastné zdroje financovania bánk a o vlastných zdrojoch financovania obchodníkov s cennými papiermi

a požiadavkách na vlastné zdroje financovania obchodníkov s cennými papiermi (oznámenie č. 121/2007 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 10/2007 (oznámenie č. 420/2007 Z. z.), opatrenia NBS č. 17/2008 (oznámenie č. 443/2008 Z. z.) a opatrenia NBS č. 12/2010 (oznámenie č. 279/2010 Z. z.)

- Opatrenie NBS č. 18/2008 o likvidite bánk a pobočiek zahraničných bánk a o postupe riadenia rizika likvidity bánk a likvidity pobočiek zahraničných bánk a o zmene opatrenia Národnej banky Slovenska č. 11/2007 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu a na štatistické účely (oznámenie č. 423/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 5/2009 (oznámenie č. 519/2009 Z. z.) a opatrenia NBS č. 14/2010 (oznámenie č. 368/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 26/2008 o predkladaní výkazov bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na štatistické účely (oznámenie č. 577/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 6/2009 (oznámenie č. 520/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 6/2009 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu a o zmene opatrenia NBS č. 26/2008 o predkladaní výkazov bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na štatistické účely (oznámenie č. 520/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 6/2010, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o predchádzajúci súhlas Národnej banky Slovenska podľa § 28 ods. 1 zákona o bankách (oznámenie č. 219/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 11/2010, ktorým sa ustanovujú metódy oceňovania pozícií zaznamenaných v bankovej knihe a podrobnosti o oceňovaní pozícií zaznamenaných v bankovej knihe vrátane frekvencie tohto oceňovania (oznámenie č. 278/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 13/2010 o ďalších druhoch rizík, o podrobnostiach o systéme riadenia rizík banky a pobočky zahraničnej banky a ktorým sa ustanovuje, čo sa rozumie pod náhlou neočakávanou zmenou úrokových mier na trhu (oznámenie č. 367/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 15/2010 o uverejňovaní informácií bankami a pobočkami zahraničných bánk (oznámenie č. 387/2010 Z. z.)

OBLASŤ KAPITÁLOVÉHO TRHU VRÁTANE CENNÝCH PAPIEROV

- Opatrenie NBS č. 4/2007 o vlastných zdrojoch financovania bánk a požiadavkách na vlastné zdroje financovania bánk a o vlastných zdrojoch financovania obchodníkov s cennými papiermi

a požiadavkách na vlastné zdroje financovania obchodníkov s cennými papiermi (oznámenie č. 121/2007 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 10/2007 (oznámenie č. 420/2007 Z. z.) a opatrenia NBS č. 17/2008 (oznámenie č. 443/2008 Z. z.)

- Opatrenie NBS č. 8/2007 o vlastných zdrojoch finančného konglomerátu a metódach výpočtu dostatočnej výšky vlastných zdrojov na úrovni finančného konglomerátu podľa zákona o cenných papieroch (oznámenie č. 386/2007 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 16/2007 o predkladaní výkazov burzou cenných papierov a centrálnym depozitárom cenných papierov na účely dohľadu nad finančným trhom (oznámenie č. 651/2007 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie č. 9/2008 o predkladaní výkazov subjektmi zabezpečujúcimi distribúciu cenných papierov zahraničných subjektov kolektívneho investovania na účely dohľadu (oznámenie č. 183/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 12/2008, ktorým sa ustanovuje spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na poskytovanie investičných služieb (oznámenie č. 198/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 22/2008 o predkladaní výkazov faktoringovými spoločnosťami, spoločnosťami splátkového financovania a lízingovými spoločnosťami na štatistické účely (oznámenie č. 457/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 23/2008 o predkladaní výkazov správcovskými spoločnosťami za podielové fondy na štatistické účely (oznámenie č. 446/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 64/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú rovnocenné požiadavky pre emitentov so sídlom v nečlenských štátoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu
- Opatrenie NBS č. 125/2008 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o kolektívnom investovaní
- Opatrenie NBS č. 288/2008 Z. z. o náležitostiach žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa zákona o kolektívnom investovaní
- Opatrenie NBS č. 310/2008 Z. z. o spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vznik a činnosť správcovskej spoločnosti
- Opatrenie NBS č. 357/2008 Z. z. o majetkovej angažovanosti týkajúcej sa finančných derivátov
- Opatrenie NBS č. 3/2009 o spôsobe určenia hodnoty majetku v podielovom fonde (oznámenie č. 248/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 4/2009 o náležitostiach žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa zákona o kolektívnom investovaní (oznámenie č. 320/2009 Z. z.)

- Opatrenie NBS č. 9/2009 o predkladaní výkazov správcovskými spoločnosťami a depozitármi podielových fondov na účely dohľadu nad finančným trhom (oznámenie č. 552/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 1/2010 o spôsobe preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta a na udelenie povolenia na vykonávanie činnosti finančného poradcu (oznámenie č. 39/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 2/2010 o obsahu, členení a spôsobe predkladania výkazu o vykonávaní finančného sprostredkovania a výkazu o vykonávaní finančného poradenstva (oznámenie č. 40/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 7/2010, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa § 70 ods. 1 zákona o cenných papieroch (oznámenie č. 220/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 9/2010 o odbornej skúške a odbornej skúške s certifikátom na účely zákona o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve (oznámenie č. 259/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 16/2010 o uverejňovaní informácií obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi (oznámenie č. 388/2010 Z. z.)

OBLASŤ POISŤOVNÍCTVA

- Opatrenie NBS č. 15/2007 o predkladaní výkazov, hlásení, správ a iných informácií Slovenskou kanceláriou poisťovateľov (oznámenie č. 650/2007 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 1/2008, ktorým sa ustanovuje maximálna výška technickej úrokovej miery (oznámenie č. 53/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 4/2008 o predkladaní výkazov, hlásení, prehľadov a iných správ poisťovňami a pobočkami zahraničných poisťovní (oznámenie č. 121/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 27/2008 (oznámenie č. 250/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 6/2008 o predkladaní výkazov, hlásení, prehľadov a iných správ zaistovňami a pobočkami zahraničných zaistovní (oznámenie č. 143/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 7/2008, ktorým sa ustanovujú limity umiestnenia prostriedkov technických rezerv v poisťovníctve (oznámenie č. 170/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 10/2008, ktorým sa ustanovuje spôsob určenia hodnoty cenných papierov a nehnuteľností, v ktorých sú umiestnené prostriedky technických rezerv v poisťovníctve (oznámenie č. 184/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 11/2008 o náležitostiach správy zodpovedného aktuára o činnosti poisťovne alebo zaistovne a o náležitostiach správy zodpovedného aktuára o činnosti pobočky zahraničnej poisťovne alebo pobočky zahraničnej zaistovne (oznámenie č. 197/2008 Z. z.)

- Opatrenie NBS č. 13/2008 o odbornej skúške aktuára (oznámenie č. 218/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 24/2008 (oznámenie č. 513/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 14/2008, ktorým sa ustanovuje spôsob preukazovania splnenia podmienok na udelenie povolenia na vykonávanie poisťovacej činnosti a povolenia na vykonávanie zaistovacej činnosti (oznámenie č. 250/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 20/2008 o predkladaní poisťo-matematických údajov a štatistických údajov poisťovne a pobočky zahraničnej poisťovne (oznámenie č. 455/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 25/2008 o solventnosti a minimálnej výške garančného fondu poisťovne, pobočky zahraničnej poisťovne, zaistovne a pobočky zahraničnej zaistovne (oznámenie č. 566/2008 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 12/2009 (oznámenie č. 591/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 27/2008 o predkladaní výkazov poisťovňami a pobočkami zahraničných poisťovní na štatistické účely a o zmene opatrenia Národnej banky Slovenska č. 4/2008 o predkladaní výkazov, hlásení, prehľadov a iných správ poisťovňami a pobočkami zahraničných poisťovní (oznámenie č. 250/2008 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 1/2009 o správe o výsledkoch činnosti útvaru vnútorného auditu a o pláne činnosti útvaru vnútorného auditu poisťovne, pobočky zahraničnej poisťovne, zaistovne a pobočky zahraničnej zaistovne (oznámenie č. 86/2009)
- Opatrenie NBS č. 11/2009 o registri finančných agentov, finančných poradcov, finančných sprostredkovateľov z iného členského štátu v sektore poistenia alebo zaistenia a viazaných investičných agentov a o zmene a doplnení opatrenia Národnej banky Slovenska č. 8/2008 o poplatkoch za úkony Národnej banky Slovenska (oznámenie č. 584/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 3/2010 o predkladaní hlásení poisťovňou z iného členského štátu na štatistické účely (oznámenie č. 59/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 4/2010, ktorým sa ustanovuje vzor formulára o podmienkach uzavretia poisťovnej zmluvy (oznámenie č. 87/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 5/2010, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o systéme vnútornej kontroly a o činnosti útvaru vnútorného auditu poisťovne, zaistovne, pobočky zahraničnej poisťovne a pobočky zahraničnej zaistovne (oznámenie č. 88/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 8/2010, ktorým sa ustanovujú náležitosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu Národnej banky Slovenska podľa § 45 ods. 1 zákona č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (oznámenie č. 221/2010 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 17/2010, ktorým sa ustanovujú náležitosti oznámenia o osobách s osobitným vzťahom k poisťovni, zaistovni, pobočke zahraničnej poisťovne a pobočke zahraničnej zaistovne (oznámenie č. 389/2010 Z. z.)

- Opatrenie NBS č. 18/2010 o priemernej výške vkladov na finančné sprostredkovanie v životnom poistení (oznámenie č. 390/2010 Z. z.)

OBLASŤ DŮCHODKOVÉHO SPORENIA

- Opatrenie NBS č. 21/2008 o predkladaní výkazov dôchodkovými správcovskými spoločnosťami a doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na štatistické účely (oznámenie č. 456/2008 Z. z.)

OBLASŤ PLATOBNÉHO STYKU

- Opatrenie NBS č. 2/2009, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o vydanie povolenia na vydávanie platobných prostriedkov elektronických peňazí podľa § 21d zákona č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o doplnení opatrenia Národnej banky Slovenska č. 8/2008 o poplatkoch za úkony Národnej banky Slovenska (oznámenie č. 147/2009) v znení opatrenia NBS č. 7/2009 (oznámenie č. 531/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 7/2009, ktorým sa ustanovujú niektoré podrobnosti povoľovania na výkon činnosti a podnikania platobných inštitúcií a inštitúcií elektronických peňazí (oznámenie č. 531/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 8/2009, ktorým sa ustanovuje štruktúra bankového spojenia, štruktúra medzinárodného bankového čísla účtu a podrobnosti o vydávaní prevodníka identifikačných kódov (oznámenie č. 521/2009 Z. z.)

DEVÍZOVÁ OBLASŤ

- Opatrenie NBS č. 233/1993 o rozšírení úhrad vo voľne vymeniteľnej mene pri reexportných operáciách
- Opatrenie NBS č. 6/1999, ktorým sa ustanovujú podmienky na usmerňovanie platobnej bilancie Slovenskej republiky (oznámenie NBS č. 358/1999 Z. z.) v znení opatrenia NBS č. 12/2002 (oznámenie č. 701/2002 Z. z.), opatrenia NBS č. 8/2003 (oznámenie č. 568/2003 Z. z.), opatrenia NBS č. 6/2005 (oznámenie č. 593/2005 Z. z.), opatrenia NBS č. 19/2008 (oznámenie č. 426/2008 Z. z.) a opatrenia NBS č. 10/2009 (oznámenie č. 573/2009 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 1/2000, ktorým sa ustanovuje postup devízových miest pri uskutočňovaní platieb do zahraničia, zo zahraničia a voči cudzozemcom (oznámenie č. 9/2000 Z. z.)
- Opatrenie NBS č. 614/2003 Z. z. o podrobnostiach náležitostí žiadosti o devízovú licenciu, spôsobu preukazovania splnenia podmienok udelenia devízovej licencie a o požiadavkách podľa § 13 ods. 8 Devízového zákona v znení opatrenia NBS č. 412/2006 Z. z.
- Opatrenie NBS č. 467/2010 Z. z. o predkladaní hlásení podľa Devízového zákona

POPLATKY A PRÍSPEVKY DOHLIADANÝCH SUBJEKTOV FINANČNÉHO TRHU

- Opatrenie NBS č. 19/2010 o poplatkoch za úkony Národnej banky Slovenska (oznámenie č. 521/2010 Z. z.)

Generácia € alebo ako centrálné banky Eurosystému vzdelávajú mládež

Martina Solčányiová
Národná banka Slovenska

Based on a feasibility study on 4 March 2010 the ECB Governing Council approved the launch of a euro wide high school competition with the aim of opening up a relatively new field of activity and communication, to improve knowledge about economics and monetary policy, to establish or improve contacts with the general education sector on the long term and to enhance awareness of the ECB/Eurosistem.

Na základe štúdie realizovateľnosti, ktorú schválila Rada guvernérov ECB dňa 4. marca 2010, sa Európska centrálna banka (ECB) spolu s národnými centrálnymi bankami eurozóny rozhodli vstúpiť na nové pole pôsobnosti a komunikácie – vzdelávanie. Cieľom projektu Generácia € – súťaž žiakov stredných škôl v eurozóne – bude zvýšiť povedomie o ekonomike, menovej politike, o ECB/Eurosystéme a zlepšiť všeobecné finančné vzdelávanie v dlhodobom horizonte.

Národná banka Slovenska (NBS) sa spolu s ECB, ktorá zastrešovala medzinárodné školy, podieľala aj s centrálnymi bankami Belgicka, Talianska a Nemecka na pilotnom projekte súťaže. Súťaž

bola určená pre tímy 16- až 19-ročných študentov pochádzajúcich z krajín eurozóny, ktorý sa konal v mesiacoch september až december 2010. Študenti a učitelia z 19 škôl tak pomáhali doladiť a vylepšiť súťaž pred jej oficiálnym začiatkom na jeseň 2011. Základné pravidlá súťaže sú rovnaké pre každú krajinu eurozóny, ich aplikácia sa však môže prispôbiť podmienkam, špecifikám a úrovni školského systému v danej krajine. Belgičania sa napríklad musia popasovať s dvojjazyčnosťou, Nemci s veľkosťou krajiny a rozdielnosťou systémov vzdelávania v jednotlivých spolkových krajinách a Slováci, ako nováčikovia eurozóny, s vysvetľovaním nového systému fungovania

Súťažiaci a porota z Belgicka.

centrálneho bankovníctva nielen študentom, ale aj pedagógom.

Súťaž je rozdelená do troch kôl:

1. On-line kvíz – pozostáva z 30 otázok z oblasti menovej politiky a centrálneho bankovníctva s rôznym stupňom náročnosti (ľahká, stredná a ťažká), vrátane národných otázok. Študenti, ktorí dosiahnu najmenej 80 %, postúpia do ďalšieho kola.

„Tento test ti dá vedomosti z veľmi špecifickej oblasti ekonómie... a donúti ťa zamyslieť sa o nej!“ (študentka z Talianska)

„Navždy si zapamätám definíciu DPH.“ (študent zo Slovenska)

„Uprednostnil by som viac analytických otázok, lebo ich nemôžete len tak ľahko hodiť do googlu. A taktiež navrhujem časový limit, aby Vám pri odpovedi stačili vlastné vedomosti, prípadne rýchle vyhľadanie... nie 20 minút strávených na googli hľadaním odpovede na jednu kvízovú otázku.“ (študentka medzinárodnej školy)

2. Esej – v rámci druhého kola si úspešní študenti zaregistrujú svoj tím (5 študentov + 1 učiteľ) a dostanú zadanie eseje, ktorého súčasťou budú všetky potrebné ekonomické a menové ukazovatele, na základe ktorých tím rozhodne o výške úrokovej sadzby a napíše esej s podrobným zdôvodnením svojho rozhodnutia.

„Nebolo nám jasné, z akého pohľadu sa máme na zadanie eseje pozeráť, či z pohľadu novinára, prezidenta ECB J.C. Tricheta alebo z pohľadu študenta.“ (študentka z Nemecka)

„Bolo náročné čo i len začať. Neučíme sa o tejto téme, dokonca aj pre učiteľa bola náročná, ale zadanie nás donútilo rozmýšľať.“ (študent zo Slovenska)

„Nemala som ako a kedy v rámci vyučovania vysvetliť tému študentom. Každý bol z inej triedy, v inom čase končil vyučovanie, niektorí boli z okolitých dedín. Museli sme v škole ostávať do neskorých hodín. Je to náročná súťaž nielen pre nich, ale aj pre nás učiteľov.“ (pedagogička zo Slovenska)

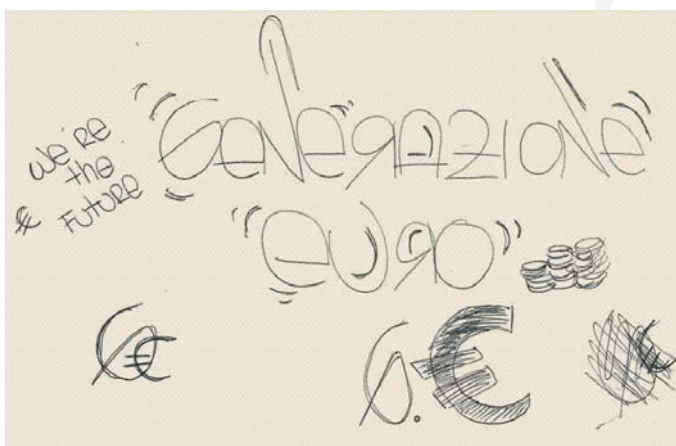
„Mali sme len 2 hodiny v škole k téme a potom sme to museli dokončiť počas jesenných prázdnin. Učiteľ kontroloval už hotovú esej.“ (študent z Belgicka)

„Už konečne rozumiem, čo hovoria v správach.“ (študentka z Talianska)

3. Prezentácia pred porotou – 5 najlepších tímov prezentuje svoje závery pred odbornou porotou centrálnej banky. Na víťazov čakajú hodnotné ceny a absolútny národný víťaz sa zúčastní workshopu v ECB, na ktorom bude diskutovať o tom, čo si mladí ľudia myslia o vplyve eura na

Vítaný tím Nemecka spolu s porotou.

Skica od talianskej súťažiacej inšpirovaná logom projektu.

Vítaný tím medzinárodnej školy pôsobiacej v Nemecku spolu s porotou.

ich budúcnosť a zároveň si z rúk prezidenta ECB preberie cenu Eurovíťaz.

„Strašne veľa som sa v tomto kole naučila... najmä čo mám zlepšiť. Cením si najmä spätnú väzbu od poroty a ani ceny neboli na zahodenie.“ (študentka zo Slovenska)

„Výborné bolo, že ste stáli pred dôležitými ľuďmi, potom ste sa aj vy cítili, že to, čo vy robíte, je dôležité... a ich to aj zaujímalo.“ (študent z medzinárodnej školy)

„Nemali sme čas vyskúšať si prezentáciu nanečisto a ukázalo sa, že by to bolo lepšie. Vedeli by sme sa lepšie vyjadriť a cítili sa istejši. Jednoducho, je potrebné sa dopredu pripraviť.“ (tím študentov z Talianska)

„Na začiatku sme sa obávali, či to nebude pre študentov veľmi ťažká téma, ale zvládli to perfektne.“ (porotkyňa zo Slovenska)

„Študenti museli túto mimoriadne náročnú tému zvládnuť v dvoch jazykoch – polovica vo flámskej a angličtine a druhá vo francúzštine a angličtine. Obdivuhodné.“ (porotca z Belgicka)

V rámci realizácie projektu sú najdôležitejšími sprostredkovateľmi učители, pre ktorých centrálné banky zorganizovali, ešte pred samotným začiatkom pilotného projektu, špeciálne školenia na tému úloh centrálnych bánk v Eurosystéme, histórie bankovníctva, menovej politiky a cenovej stability. V niektorých krajinách sa školenia mohli výnimočne zúčastniť aj samotní študenti.

„Neviem si predstaviť, že súťažiaci – študenti v reálnej súťaži už nebudú mať možnosť zúčastniť sa školenia. Učiteľ to nemá šancu vysvetliť tak, ako odborník, ktorý s danou témou robí.“ (študent zo Slovenska)

V silách centrálnych bánk však nie je organizovať celonárodné školenia pre učiteľov a študentov. Efektívnejšia cesta je nadviazať dlhodobú spoluprácu s ministerstvom školstva, národnými vzdelávacími inštitúciami a školami a čo najlepšie vyškoliť učiteľov, ktorí sa tak stanú multiplikátormi a prispedia ďalším dielom k finančnému vzdelávaniu a gramotnosti na Slovensku.

Pilotný projekt hodnotili zúčastnené krajiny zaslaním dotazníka učiteľom a rozhovormi s porotou, medzinárodná prieskumná agentúra TNS ho zas hodnotila prostredníctvom skupinových rozhovorov so študentmi v každej krajine. Na základe záverov z prieskumov môžeme skonštatovať, že súťaž je pre študentov hodnotnou skúsenosťou, ktorá do značnej miery obohatí ich vedomosti z oblasti ekonomiky, rozvinie ich analytické a prezentačné schopnosti, naučí ich tímovej práci, ale aj prezentovať samého seba. Prvotným cieľom súťaže Generácia € nie je podporiť súťaživosť, ale vzdelávať, a preto v tomto prípade platí, že nie je dôležité vyhrať, ale zúčastniť sa.

Slovenský tím v NBS.
Foto: Igor Plávka

Peniaze na Slovensku (obdobie od vzniku SR do zavedenia eura)

Ing. Pavol Kyjac
Národná banka Slovenska

The Czechoslovak koruna circulated as a legal tender currency in both the Slovak Republic and the Czech Republic until 7 February 1993. Following the agreed currency separation, the Slovak koruna and the Czech koruna were introduced as new legal tender in the Slovak and Czech Republics on 8 February 1993, and the previous Czechoslovak federal banknotes were marked by Slovak and Czech stamps. On the day of currency separation, Národná banka Slovenska put into circulation the first Slovak coin with a value of 10 Slovak koruna (10 Sk). The new Slovak currency consisted of seven banknotes with nominal values from 20 to 5000 Sk, produced by printing works abroad and put into circulation gradually, and of seven coins with values from 10 h to 10 Sk (minted from 1993 in the Kremnica Mint). On the Slovak banknotes, several high-level security features were to be found. The banknotes were designed by academic painter Jozef Bubák, and the coins were prepared by designer Drahomír Zobel. Národná banka Slovenska issued altogether 67 commemorating coins during the period of Slovak koruna circulation. They were made of precious metals, mainly of silver and gold, and were minted by the Kremnica Mint.

Od skončenia platnosti korunovej meny je len veľmi krátke obdobie, nič to však nemení na skutočnosti, že slovenská koruna bude už vždy predchodkyňa novej meny euro, ktoré sa stalo zákonným platidlom na Slovensku 1. januára 2009. Od roku 1892, odkedy sa na území Slovenska používala korunová mena, sa udialo mnoho politických, spoločenských a ekonomických zmien, ktoré samozrejme ovplyvňovali aj menu. To sa týka aj peňazí súvisiacich so vznikom samostatnej SR v roku 1993 a hodnotenia ich vývoja do zavedenia európskej meny.

V tomto článku neanalyzujeme obeh peňazí v Slovenskej republike (SR). V rámci peňažného vývoja slovenskej korunovej meny si stručne pripomíname peniaze, ktoré sme ešte relatívne nedávno používali.

MENOVÁ ODLUKA SR s ČR k 8.2.1993

Časové obdobie od 1. januára 1993 do 31. decembra 2008 je historicky posledná etapa existencie a fungovania korunovej meny. Rozdelením Československej federatívnej republiky sa od 1. januára 1993 začala používať spoločná česko-slovenská mena v oboch nástupníckych štátoch Českej aj Slovenskej republiky, a to v rámci menovej únie dvoch suverénnych štátov.

Z hľadiska základných princípov fungovania meny bolo otázkou času, kedy spoločnú česko-slovenskú menu oba štáty ČR a SR nahradia národnými menami. Projekt osamostatnenia spoločnej meny súvisel začiatkom roka 1993 predovšetkým s organizačnými i technickými podmienkami, ktoré bolo potrebné vykonať bezporucho a plynule tak, aby v Českej republike

mohla byť v peňažnom obehú česká mena (česká koruna) a v Slovenskej republike slovenská mena (slovenská koruna).

Činnosti spojené s organizačným a technickým zabezpečením prechodu česko-slovenskej meny na dve národné meny mali na starosti centrálné banky oboch republík – Česká národní banka a Národná banka Slovenska. K rozdeleniu spoločnej česko-slovenskej koruny známemu ako menová odluka, došlo 8. februára 1993. Po technickej stránke bolo dovtedy platné obeživo, t. j. federálne bankovky okolkované slovenskými kolkami, resp. českými kolkami. Pre zaujímavosť treba poznamenať, že pôvodne sa okrem použitia kolkov teoreticky uvažovalo pri odluke meny aj o pečiatkovaní bankoviek ako o možnom spôsobe rozdelenia spoločnej meny.

DEŇ MENOVEJ ODLUKY – 8. FEBRUÁR 1993

Od 8. februára 1993 začala platiť na Slovensku nová mena – slovenská koruna, aj keď slovenskí občania platili za tovar a služby federálnymi bankovkami, na ktorých bol slovenský kolok. Podobne v Česku v deň menovej odluky českí občania už platili v obchodoch českou korunou, t. j. federálnymi bankovkami opatrenými českými kolkami. Výmenný kurz medzi českou a slovenskou korunou bol stanovený 1 : 1.

Dňa 8. februára 1993 uviedla Národná banka Slovenska do obehu emisiu slovenských bankoviek (federálne bankovky s kolkami), v nominálnych hodnotách 20 Sk, 50 Sk, 100 Sk, 500 Sk a 1000 Sk. Celkovo bolo okolkovaných 86 miliónov kusov bankoviek a v peňažnom obehú bolo 28 mld. Sk.

Československé bankovky so slovenským kolkom

Z pohľadu hodnotenia peňažného vývoja to bola dočasná emisia. Už koncom roka 1992 sa totiž tvorila legislatíva a pripravoval vznik samostatnej Slovenskej republiky a jej centrálnej banky a takisto sa už v tomto období intenzívne pracovalo na príprave nových slovenských bankoviek a mincí. Z dôvodov pripravenosti Slovenska na menovú odluku mohla preto menová únia s Českou republikou skončiť skôr oproti pôvodným predpokladom. Dokladom pripravenosti Slovenska na vznik novej samostatnej národnej meny bolo okrem iného aj vydanie prvej mince – desaťkorunáka v deň menovej odluky 8. februára 1993. Počas roka 1993 boli česko-slovenské okolkované bankovky a česko-slovenské mince postupne sťahované z obehu a nahrádzali ich nové bankovky a mince.

EMISNÁ ČINNOSŤ NBS

Vydávanie, čiže emitovanie peňazí do obehu v požadovanom objeme patrilo medzi základné funkcie a úlohy Národnej banky Slovenska. Podstatné bolo, aby v obehu bolo optimálne, resp. vyvážené množstvo peňazí, to znamená toľko peňazí, koľko zodpovedá reálnemu stavu ekonomiky. Peňazí v obehu by nemalo byť teda ani menej, ale ani viac, (inflačné peniaze spôsobujúce rast cien), ako si ekonomika vyžaduje.

Štruktúra peňazí slovenskej korunovej meny v rokoch 1993 – 2008 pozostávala zo 7 nominálnych hodnôt bankoviek 20Sk, 50Sk, 100Sk, 200Sk, 500Sk, 1000Sk a 5000Sk, (postupne bolo vydaných 36 samostatných vzorov bankoviek) a 7 nominálnych hodnôt obehových mincí 10 h, 20h 50h, 1 Sk, 2Sk, 5Sk a 10 Sk. Predpokladáme, že mnohí si ešte vzhľad bankoviek a mincí pamätajú, keďže boli v obehu prednedávnom. Napriek tomu si niektoré základné informácie a parametre slovenských bankoviek a mincí v stručnosti pripomenieme.

Tab. 1 Prvé vydania slovenských bankoviek a mincí

Dátum vydania	Nominálna hodnota	
8. 2. 1993	10Sk	minca
30. 4. 1993	5Sk	minca
	2Sk	minca
	1Sk	minca
30. 6. 1993	50 h	minca
30. 8. 1993	50Sk	bankovka
30. 9. 1993	100Sk	bankovka
	20Sk	bankovka
	20 h	minca
29. 10. 1993	1000Sk	bankovka
	10 h	minca
15. 11. 1993	500Sk	bankovka
22. 5. 1995	5000Sk	bankovka
29. 9. 1995	200Sk	bankovka

Zdroj: NBS.

Autorom návrhov motívov všetkých slovenských bankoviek bol akademický maliar Jozef Bubák.

Na predných (lícnych) stranách bankoviek sú portréty významných osobností a na zadných (rubových) stranách sú buď pamätné miesta, alebo výtvarne spracované znaky a artefakty, ktoré boli späté so životom a pôsobením týchto osobností.

Významné osobnosti Slovenska boli zobrazované na bankovkách aj v minulosti. Tento fakt bol dôležitý aj pri posudzovaní koncepcie stvárnenia prednej a zadnej strany pripravovaných bankoviek a ich následného výtvarného riešenia. S vydávaním, ale najmä s používaním bankoviek a mincí

Foto: Jakub Kyjac

Tab. 2 Motívy a rozmery slovenských bankoviek

Nominálna hodnota	Motív	Rozmer (v mm)
20 Sk	Knieža Pribina (833)	65 x 128
50 Sk	Slovanskí vierozvestovia sv. Cyril a Metod (9. storočie)	68 x 134
100 Sk	Madona podľa plastiky Majstra Pavla z Levoče	71 x 140
200 Sk	Anton Bernolák (1762 – 1813)	74 x 146
500 Sk	Ľudovít Štúr (1815 – 1856)	77 x 152
1000 Sk	Andrej Hlinka (1864 – 1938)	80 x 158
5000 Sk	Milan Rastislav Štefánik (1880 – 1919)	82 x 164

Zdroj: NBS.

Tab. 3 Tlač jednotlivých vzorov bankoviek

Bankovka	V rokoch
20 Sk	1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2004, 2006
50 Sk	1993, 1995, 1999, 2002, 2005
100 Sk	1993, 1996, 1997, 1999, 2001, 2004
200 Sk	1995, 1999, 2002, 2006
500 Sk	1993, 1996, 2000, 2006
1000 Sk	1993, 1995, 1997, 1999, 2002, 2005, 2007
5000 Sk	1995, 1999, 2003

Zdroj: NBS.

súvisí ich postupné opotrebovanie. NBS preto opotrebované a poškodené peniaze podľa potreby sťahovala z obehu a nahrádzala ho novým obeživom. Vyraďované obeživo sa následne komisionálne znehodnocovalo. Z hľadiska životnosti, resp. dĺžky používania peňazí v obehu, papierové peniaze podliehajú vo všeobecnosti opotrebovaniu a poškodeniu omnoho rýchlejšie ako kovové peniaze. Z tohto dôvodu bankovky bolo potrebné nahrádzať v obehu častejšie ako mince.

Slovenské bankovky mali vysoký stupeň zabezpečenia proti falšovaniu. Pri ich výrobe sa začali aplikovať viaceré ochranné prvky. Stupeň ochrany slovenských bankoviek sa postupne od roku 1993 zdokonaľoval, resp. na bankovkách rôznych nominálnych hodnôt boli vykonávané postupne viaceré úpravy. Išlo najmä o to, zvýšiť úroveň ich ochrany proti falšovaniu a zároveň znížiť možnosť ich napodobňovania na minimum. Napr. už v roku

Slovenské bankovky

1996 bola upravená farebnosť bankoviek 100 Sk a 500 Sk, v roku 1999 sa zvýšil stupeň ochrany bankoviek nominálnych hodnôt 200 Sk, 1000 Sk a 5000 Sk a v roku 2000 bola bankovka 500 Sk zabezpečená viacerými ochrannými prvkami: vysoko svetlým vodoznakom, opticky premenlivou farbou a ochranným povlakom. Na bankovke 1000 Sk bola použitá vysoko reflexná fólia a na bankovke 5000 Sk kinogram.

Všetky slovenské bankovky mali okrem voľne viditeľných ochranných prvkov aj ochranné prvky, ktoré neboli viditeľné voľným okom. Tieto sa však dajú zistiť a tým aj overiť len pomocou osobitných technických pomôcok. Ochranné drobné

Foto: Jakub Kyjac

Tab. 4 Motívy a hmotnosť slovenských obehových mincí

Minca	Motív	Hmotnosť (v g)
10 h	Drevená zvonica zo Zemplína (19. storočie)	0,72
20 h	Kriváň ako symbol svojbytnosti slovenského národa	0,95
50 h	Veža na hrade Devín na sútoku riek Moravy a Dunaja	1,2 (2,8*)
1 Sk	Drevená soška Madony s dieťaťom z Kremnice	3,85
2 Sk	Hlinená soška Venuše (4. tisícročie pred n. l.)	4,4
5 Sk	Keltská minca Biatec, bratislavský typ (1. storočie pred n. l.)	5,4
10 Sk	Liaty kríž, Veľká Mača (10. – 11. storočie)	6,6

Zdroj: NBS.

* Vzor 1996 s použitím rovnakého motívu, ale iného mincového materiálu.

vlákna nachádzajúce sa v papieri bankoviek nevidno bez použitia špeciálnej techniky, mikrotexy sú viditeľné len v infračervenom svetle, teda tiež len v špeciálnom režime. Zabezpečeniu vysokého stupňa ochrany slovenských bankoviek proti ich falšovaniu sa venovala stála pozornosť až do vydania poslednej bankovky nominálnej hodnoty 1000 Sk v roku 2007.

Jednotlivé nominálne hodnoty slovenských bankoviek boli tlačené v špecializovaných tlačiarňach v zahraničí – BA Banknote v Ottawe (Kanada), De La Rue v Zejtune (Malta), Giesecke and Devrient v Mníchove (Nemecko), Francois-Charles Oberthur Fiduciaire v , Rennes (Francúzsko) a De La Rue v Gatesheade (Veľká Británia).

Súčasťou peňažnej sústavy slovenskej korunovej meny boli okrem bankoviek aj obehové mince. Všetky používané nominálne hodnoty mincí boli vyrobené v Mincovni Kremnica, š. p. Na každej obehovej minci sa nachádza spolu so značkou kremnickej mincovne MK aj iniciála Z, ktorá patrí autorovi slovenských obehových mincí Draho-
mírovi Zobekovi. Štruktúra materiálu, veľkostné a hmotnostné parametre jednotlivých nominálnych hodnôt mincí boli stanovené tak, aby vyhovovali v maximálne možnej miere požiadavke ich ľahkej identifikácii pri ich praktickom používaní. Na predných (lícnych) stranách mincí sa okrem štátneho znaku slovenskej republiky nachádza nápis SLOVENSKÁ REPUBLIKA.

Národná banka Slovenska od roku 1993 do roka 2003 zabezpečovala vydanie i distribúciu jednotlivých ročníkov týchto obehových mincí na zberateľské účely vo forme kompletých súborov mincí. Tieto boli vydávané spolu so žetónom, ktorý sa každý rok obmieňal.

Od roku 2004 vydávanie a distribúciu súborov obehových mincí prevzala priamo Mincovňa Kremnica, š. p. Zvolený základný rad nominálnych hodnôt slovenskej mincovej sústavy pozostávajúci zo 7 obehových mincí plne zodpovedal potrebám a vyhovoval praktickým požiadavkám občanov.

Pri výrobe mincí bol pri najnižších halierových hodnotách, t. j. pri 10 h, 20 h a 50 h použitý hliník ako dominantný mincový materiál (pri 50 h vzore 1996 to bola meď). Minca nominálnej hodnoty 1 Sk (základná jednotka korunovej meny) bola vyrobená z medi a zinku, ďalšie mince dvoj a päť koruna z niklu a posledná minca základu mincového radu slovenských obehových mincí bola vyrobená ako zliatina medi, hliníka a niklu, kde v štruktúre použitých kovov rozhodujúci podiel predstavuje meď (920 dielov medi na 1000 dielov zliatiny).

PAMÄTNÉ MINCE

Národná banka Slovenska vydávala od roku 1993 pamätne mince. Námetové stvárnenie týchto

Súbor slovenských obehových mincí

Foto: Jakub Kyjac

Pamätná 200 korunová minca, Rok ochrany európskej prírody

Pamätná 200 korunová minca, SNG

Bimetalová minca k 10. výročiu vzniku SR

mincí bolo oveľa širšie ako obehových mincí. Týka sa napr. výročí významných osobností a pamät-

ných udalostí, ochrany prírody, vedy a techniky, pamiatok zaradených do svetového dedičstva a pod. Pamätné mince boli takmer všetky razené výlučne v Mincovni Kremnica. Hlavným mincovým kovom bolo striebro a zlato, resp. zliatiny striebra a zliatiny zlata. V ojedinelých prípadoch, kde bolo hlavným mincovým kovom zlato, bol použitý drahý kov platina a paládium. V období rokov 1993 – 2008 bolo vydaných spolu 54 pamätných strieborných mincí v dvoch vyhotoveniach, v bežnej kvalite a vo vysokom lesku v tzv. kvalite proof, 10 zlatých pamätných mincí a tri pamätné mince v kombinácii zlata a ďalších vzácnych kovov. Slovenské pamätné mince po výtvarnej stránke a z hľadiska štandardnej mincovej kremnickej výroby mnohokrát zaujali nielen pozornosť verejnosti, ale našli kladnú odozvu aj v odborných kruhoch doma aj v zahraničí.

Zaujímavosťou v emisnej činnosti NBS bolo vydanie striebornej pamätnej mince nominálnej hodnoty 2000 korún k jubilejnému roku 2000, ktorá mala tvar osemuholníka. V roku 2003 to bolo vydanie súboru obdĺžnikových strieborných mincí znázorňujúcich slovenské bankovky a tri pamätné mince zo zliatiny zlata a ďalších drahých kovov, ktoré zaujali svojím atypickým neštandardným tvarom so zaoblenými hranami.

V roku 2001 to bola trimetalová minca trojuholníkového tvaru vydaná pri príležitosti začiatku 3. tisícročia, v roku 2003 minca nominálnej hodnoty 10 000 korún v tvare štvorca vydaná k 10. výročiu vzniku SR a o rok neskôr minca v tvare päťuholníka, ktorá bola vydaná pri príležitosti vstupu SR do EÚ.

Všetky pamätné mince, ktoré vydala Národná banka Slovenska boli na území Slovenskej republiky aj zákonnými platidlami, a to až do posledného dňa platnosti korunovej meny, ktorým bol 31. december 2008.

Foto: Jakub Kyjac

Slovenská dvojeurová minca uspela vo svetovej súťaži

Renomované americké vydavateľstvo numizmatickej literatúry – Krause Publications – vyhlasuje každoročne celosvetovú súťaž o najkrajšie mince, a to vo viacerých kategóriách. Začiatkom tohto roku sa uskutočnilo slávnostné odovzdávanie cien v súťaži Coin of the Year – Award, na Svetovom peňažnom veľtrhu v Berlíne.

Do súťaže boli nominované najkrajšie mince s ročníkom razby 2009. Hlasovala a víťaza zvolila medzinárodná komisia zložená z viac ako 60 členov, odborníkov z oblasti numizmatiky.

VÍŤAZOM SÚŤAŽE SA PO PRVÝ RAZ STALA AJ SLOVENSKÁ MINCA

V kategórii najlepšia a najžiadanejšia obehová minca získala prvé miesto slovenská dvojeurovka s motívom dvojkriža na trojvrší. Autorom jej výtvarného návrhu je akad. sochár Ivan Řehák. Toto významné ocenenie je mimoriadnym úspechom autora výtvarného návrhu mince ale aj ocenením Národnej banky Slovenska, ktorá vyhlásila, zorganizovala a vyhodnotila verejnú anonymnú súťaž na výtvarné návrhy slovenských strán obehových euromincí v rámci procesu prípravy zavedenia eurovej meny v Slovenskej republike. Tento mimoriadny úspech je tiež veľmi dobrou propagáciou Slovenska a Mincovne Kremnica, š. p., ktorá túto mincu vyrazila, vnímaný predovšetkým širokou numizmatickou verejnosťou celého sveta.

Foto: archiv

Cenu vydavateľstva si v Berlíne na Svetovom peňažnom veľtrhu prevzali zástupcovia Národnej banky Slovenska a Mincovne Kremnica, š.p.

V ďalších kategóriách – za najlepšiu historickú mincu – získala cenu kazašská strieborná minca v hodnote 100 tenge.

Za najlepšiu zlatú mincu považovala porota 100 randovú mincu.

Za najlepšiu mincu bola vyhlásená kanadská 20 dolárová minca.

Za najviac inšpiratívnu mincu považovala porota poľských 10 zlotých, mincu z obdobia druhej svetovej vojny.

Nový riaditeľ Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o.

Ing. Peter Szovics, PhD., získal pozíciu riaditeľa IBV NBS na základe výberového konania. Predtým pôsobil v Európskom stredisku pre rozvoj odborného vzdelávania ako projektový manažér. Jeho

výskumné aktivity sa zameriavali na odborné politiky financovania školstva a predikciu zručností vo vybraných odvetviach hospodárstva v EÚ. Doktorandské štúdium ukončil na Fakulte ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre (s čiastkovým štúdiom na Cornell University v USA), na univerzite pôsobil ako vysokoškolský učiteľ.

„Teší ma prispieť ku rozvoju odborného vzdelávania vo finančnom sektore. Finančné inovácie, nové informačné technológie a zmeny v organizácii práce vyžadujú sústavné zvyšovanie kvalifikácie a rozvoj vedomostí a zručností zamestnancov nielen finančného sektora, ale aj iných oblastí. IBV NBS by mal ponúknuť nové kurzy a zároveň posilniť medzinárodnú dimenziu vzdelávania,“ povedal pri nástupe do funkcie P. Szovics.

